

GÖTEBORGS UNIVERSITET

INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

TATUERINGAR, STIGMA OCH FÖRDOMAR

En komparativ studie mellan extremt tatuerades syn på sig själva och socionomstudenters syn på extremt tatuerade

SQ1562, Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 15 hp Scientific Work in Social Work, 15 higher education credits,

Grundnivå

2012-04-24

Författare: Andreas Abrahamsson, Daniel Ling

Handledare: Tore Brännberg

Abstract

Tatueringar, stigma och fördomar

En komparativ studie mellan extremt tatuerades syn på sig själva och socionomstudenters syn på extremt tatuerade.

Författare: Andreas Abrahamsson och Daniel Ling

Nyckelord: Tatueringar, Stigma, Roll, Fördomar

Med denna uppsats ville vi undersöka hur socionomstudenterna på termin 4 i Göteborg ser på extremt tatuerade människor samt hur extremt tatuerade ser på sig själva. I studien har vi gjort fem semikonstruerade intervjuer med extremt tatuerade personer och 55 enkäter med socionomstudenter. Vi har jämfört resultaten och den insamlade empirin analyseras utifrån Goffmans perspektiv på roller och stigma samt med teorier om fördomar och hur utseende påverkar interaktion.

Vi har bland annat funnit följande:

- Extremt tatuerade blir tillskrivna egenskaper och kategoriserade utifrån sitt utseende.
- Socionomstudenter kategoriserar människor utifrån utseende och tillskriver dem felaktiga egenskaper.
- Att de extremt tatuerade inte upplever sig bli dåligt bemötta av människor i samhället, men utav några av institutionerna i samhället.

Innehållsförteckning

Inledning	5
Introduktion och problemformulering	5
Syfte och frågeställning	5
Avgränsningar	6
Disposition	6
Bakgrund och tidigare forskning	7
Tatueringens historia	7
Stigmatisering och tabun	8
Tidigare forskning	9
Teoretisk referensram	11
Kort om identitet och tatueringar.....	11
Erving Goffmans dramaturgiska perspektiv	11
Goffman och stigmatologi.....	12
Fördomar, utseende och interaktion	13
Metod	14
Validitet och reliabilitet	14
Vår förståelse.....	15
Etiska överväganden	16
Etiska överväganden i den kvantitativa ansatsen	16
Etiska överväganden i den kvalitativa ansatsen.....	16
Kvantitativ ansats	17
Urval och bortfall i kvantitativ ansats.....	19
Kvalitativ ansats	20
Urval till kvalitativ ansats	21
Analysmetod	21
Empiri och resultat	23
Kvantitativ ansats	23
Kvalitativ ansats	28
Vad tycker de tatuerade att de själva förmedlar för budskap med sina tatueringar?.....	28
Hur vill de tatuerade att folk ska uppfatta dem?.....	29
Hur tror de tatuerade att utomstående uppfattar deras tatueringar?	30
Hur blir de tatuerade bemötta av ordningsmakt och samhällets institutioner?.....	31
Hur ser extremt tatuerade på andra med samma typ av tatueringar?.....	32
Analys	34
Analys på kvantitativ ansats.....	34
Analys på kvalitativ ansats	35
Stigma i bemötande av samhällets institutioner och i samhället	37
Diskussion och jämförelse	39
Slutsats	41
Förslag på vidare forskning	41
Källförteckning	43
Tryckta källor	43
Internetlänkar	44
Mailkontakt	44
Bilagor	45
Bilaga 1 - Enkät.....	45

Bilaga 2 - Intervjuguide 47

Inledning

Introduktion och problemformulering

Vi författare har sett att samhällsklimatet idag har förändrat sig grovt det senaste 5-10 åren gällande tatueringar. Dock finns det alltid människor som gör sitt yttersta för att sticka ut ur normen och inte höra till den tråkiga Svensson. När acceptansen har ökat har också det extrema i tatueringarna följt samma trend. För att sticka ut ur normen räcker det inte att tatuera in lite rosor på överarmen, utan du måste gå extremt långt och täcka ytor som du inte kan gömma. Tatuera dig i ansiktet, på halsen och på händerna så kommer du att få reaktioner.

Vi båda författare har märkt att efter vi tatueringarna har vi blivit bemötta på andra sätt, och det är alltid folk som dras till en och har frågor om ens tatueringar. Vi vet också själva hur vi reagerar när vi möter någon på gatan som har hela ansiktet tatueringarna. Frågan är om dessa personer blir stigmatiserade i samhället? Upplever de det själva, eller är det något som vi i egenskap av betraktare med förutfattade meningar tror och sedan tillskriver dem? Om man blir stigmatiserad för det så kan vi tänka oss att det leder till mycket problem för de unika individerna. Om alla drar dig över en kam med folk som ser likadana ut så blir du inte sedd för den du är, utan folk kan uppfatta dig för något du inte är.

Vi är väl medvetna om att alla reagerar olika samt har helt skilda förhållningssätt till att vara ordentligt tatueringarna, och det är detta mötet som vi finner intressant. Två olika tankar om en sak krockar och påverkar mötet mellan två människor. Det kan avgöra dessa två människors relation för framtiden. Gränserna för vad som var helt tabu och stigmatiserat har rört på sig signifikant, men trots det är vår uppfattning att människor i allmänhet fortfarande har mycket fördomar och förutfattade meningar av människor med tatueringarna. I synnerhet människor som valt att placera sina tatueringarna på kroppsdelar man inte kan dölja så enkelt till vardags; händer, hals och ansikte. Men varför väljer folk att placera dem där? Är det något som dessa individer vill visa, förmedla eller rent av protestera mot? Hur vill man att människor man möter skall reagera? Och hur uppfattar folk det?

Vi har valt att samla information hos socionomstudenter för vi anser att det är väldigt intressant att undersöka vad kommande socionomer har för attityd till extremt tatueringarna människor. Det är ett stort problem i samhället om extremt tatueringarna blir diskriminerade. Då socionomer behöver vara fördomsfria ser vi det som ett problem ifall de har negativa tankar om extremt tatueringarna och om de har fördomar är det något vi tycker man borde belysa. Det är fler och fler som tatueringarna sig på synliga kroppsdelar och om en person som jobbar med socialt arbete skulle döma folk utifrån yttre attribut finner vi det oroväckande. Livsavgörande beslut tas inom socialt arbete och det är bekymmersamt ifall en människas öde påverkas på grund utav sitt utseende. Likabehandling måste vara ett ledord inom området och vi vill med uppsatsen påminna att det inte är så det ser ut.

Syfte och frågeställning

Med denna uppsats vill vi undersöka hur socionomstudenterna på termin 4 i Göteborg ser på extremt tatueringarna människor. Det jämför vi med hur extremt tatueringarna människor ser på sig själva som tatueringarna. För att klargöra uppsatsens syfte ställer vi oss följande frågor:

- Hur tror extremt tatueringarna människor att de uppfattas av andra?
- Hur vill dessa människor bli uppfattade av andra?

- Vad för egenskaper tillskriver studenterna extremt tatuerade människor?
- Vad tror studenterna att de extremt tatuerade vill förmedla?
- Hur tror studenterna att de extremt tatuerade blir bemötta i samhället?

Avgränsningar

Den grupp människor vi intervjuar och gör vår studie om kallar vi för "extremt tatuerade". För att på något sätt kunna dra slutsatser om hur mycket vårt resultat påverkas av personens tatueringar har vi valt att endast behandla individer med tatueringar vi menar är icke döljbara. Inklusionskriterierna till gruppen är att personen har tatueringar på händer, hals eller ansikte. Det spelar alltså ingen roll om en person har hela kroppen tatuerad, utan det räcker att denne har någon utav de tre nämnda kroppsdelarna tatuerad för att uppfylla kriterierna och för att kunna delta i studien.

Disposition

Uppsatsen inleds med att ge en bakgrundsbeskrivning av tatueringens historia för att få en förståelse för vad det har betytt i olika delar av världen i olika tidsepoker. Den teoretiska och metodologiska delen behandlas sedan systematiskt. Resultat och empiri kommer att presenteras i ordningen:

1. Kvantitativt resultat.
2. Kvalitativt resultat.

Efter följer analys, diskussion, jämförelse, slutsats och bilagor.

Bakgrund och tidigare forskning

Tatueringens historia

1992 fann man ismannen, Ötzi, i en glaciär i Alperna mellan Österrike och Italien. Ötzis hud har bevarats av is i över femtusen tvåhundra år, och den pryddes av en mängd mindre tatueringar. Det väckte en viss uppståndelse (Svensson 1998). Allt som allt hade han 57 stycken över hela kroppen (Brousseau, Purcell & Hajeski 2010).

1691 visar den exotiske prins Giolo för allra första gången upp sin utsmyckade kropp för överklassens folk i ett fartfyllt London på väg mot sjuttonhundratalet. Giolo var från en ö i Söderhavet men hade förts som slav till Filipinerna, för att sedan säljas till en brittisk handelsman. Han betraktades nu med stora ögon, som ett fenomen med sina invecklade och färggranna tatueringar som sträckte sig från topp till tå. I London spekulerades det mycket om vad för lärdom och kunskap som dolde sig i tatueringarna. Det påstods bland annat att det magiska bläcket gjorde huden ogenomtränglig mot ormbett och gift (Brousseau, Purcell & Hajeski 2010).

Konsten att tatuera är uråldrig. På de äldsta grottmålningarna som finns bevarade har man funnit tatueringssverktyg, och i bronsåldersgravar i Norden har man hittat tatueringssnålar. Själva ordet "tatuering" kom dock inte till förrän 1700-talet med James Cooks reseberättelser från Tahiti, där han beskrev fenomenet som "tattoo" (Svensson 1998). Tatueringar har hittats på de äldst bevarade kvarlevorna man funnit och idag pryder det kroppar på människor i alla åldrar, i alla kulturer, världen över. Tatueringsskulturen har dock inte varit populär rakt igenom historien, utan dog bland annat ut i Europa ett tag i takt med att kristendomen kom svepandes och tog bort alla hedniska trosföreställningar. Påve Hadrianus lagstiftade till och med mot tatueringar år 787 (Brousseau, Purcell & Hajeski 2010). Efter en tid när tatueringar återigen gjordes i västerlandet blev det populärt främst bland två grupper i samhället; aristokrater, som ville ha någon liten lågmäld tatuering för att det var exotiskt, och sjöfararna som vill ha minnen från sina resor (Brousseau, Purcell & Hajeski 2010). Tekniken att tatuera för hand var en väldigt utdragen, långsam och smärtsam process. En konsekvens av handarbetet och tiden det tog blev priset. Det var alltså rätt kostsamt att tatuera sig. 1891 patenterades den första tatueringssmaskinen och efter det gick det fortare och blev billigare. Då lockades även folk ur de lägre samhällsklasserna in i tatueringsskulturen och de rika blev bortskrämda (Brousseau, Purcell & Hajeski 2010).

Fram på första halvan av 1900-talet var sjömän och även soldater stamkunderna. De ville ha tatueringar som bevis på deras patriotism eller bilder som påminde dem om deras nära och kära. När den nya tatueringssmaskinen tagits i bruk och spreds över världen föddes en ny subkultur. En kultur bestående av män och kvinnor som såg sin kropps hud som en stor, tom målarduk som väntade på att bli färglagd (Brousseau, Purcell & Hajeski 2010). På 1960-talet blev det populärt bland artister och rockstjärnor att tatuera sig, något som har fått förklara varför kulturen fick en ny status (Svensson 1998). Artister som Janis Joplin, Cher och Joan Baez gav unga tjejer en känsla av att de hörde ihop med stjärnan och att de hade en samhörighet då de båda var tatuerade (Svensson 1998). Man tatuerar det motiv man vill identifiera sig med, vilket gör tatueringen till ett aktivt och personligt uttryck för att åtskilja sig som individ i ett samhälle (Svensson 1998).

Runt 1980 kom ny teknik i samhället med internet och populärkultur på TV, det hjälpte tatueringsskonsten att utvecklas och sprida sig. 1990 innebar genombrott för allmänheten när

det började göras tidskrifter som specialiserade sig på tatueringskonsten. Internet spred information och sammankomster i branschen ökade. Konsten lyftes då från subkultur till ett fenomen för allmänheten och upp på de stora arenorna (Brousseau, Purcell & Hajeski 2010). De allra flesta tatueringarna under denna tid kom från konstskolorna. Dessa personer började tänja på gränser och stilar och mönster spreds över hela världen. Japanska mönster blev snart de vanligaste mönstren att tatuera och intresse för både äldre och nyare stil ökade i takt med att definitionen av kroppskonst vidgades. Realistiska foton och porträtt i svart och grått dök upp och inledde en standard på tatueringskonstnärernas faktiska förmåga. När 1990-talet led mot sitt slut hade de flesta vägar utforskats. Storskaliga helkroppstatueringar var en allt mer vanlig syn, och förbättrad teknik och högteknologisk utrustning gjorde tatueringar vanligt och populärt (Brousseau, Purcell & Hajeski 2010). Idag är tatueringsskulturen mer populär än vad den varit på över tusen år. Idén att ha en eller flera tatueringar har spridit sig till alla samhällsklasser och över köns- och åldersgränser. Brousseau, Purcell och Hajeski (2010) skriver om att en del säger hur det är en pånyttfödelse av stamtraditioner, att andra säger hur det är en modefluga. Att tatueringar under senaste decennierna har ökat har Brousseau, Purcell och Hajeski (2010) en rad olika förklaringar till. De skriver att vissa ser det som ett uttryck för att medelklassen har blivit delaktig i en del av arbetarklassens vanor, och att andra ser det som en ny arena för att ge uttryck åt konst. De skriver att några tycker att det visar människans behov av spänning, och att andra tycker att det är ett sätt att uttrycka sig själv. Oavsett vad man tycker om det så vet man att tatuering är en djupt personlig sak, då det inte längre sker till kraven i en rituell kultur eller som ett samhälles sätt att stigmatisera enskilda individer. Att utsmycka sin kropp med bläck är mer än någonsin ett fritt val (Brousseau, Purcell & Hajeski, 2010).

Vi författare tycker dock att det är en signifikant skillnad med att ha en liten ros tatuerad på överarmen och att ha tatueringar på händerna, halsen och i ansiktet. När man har placerat en bild så att man aldrig kan dölja den har man tagit ett stort kliv in i kulturen.

Stigmatisering och tabun

Under denna rubrik försöker vi visa en bild av hur tatuering har behandlats historiskt, och hur man har använt tatueringar för att behandla människor på olika sätt.

Tatueringar har under väldigt lång tid varit förknippat med vissa typer av människor och grupper. Det har varit en viss stigmatisering och på många ställen i historien har det använts bland annat för att märka människor. Till exempel som nazisterna gjorde med fångarna i koncentrationslägren. Eller i antikens Grekland där man tatueringade slavar för att kunna identifiera dem om de avvek. I Romarriket tatueringade man legosoldater i armén för att kunna upptäcka desertörer (Gilbert, 2000). Bland maorierna på Nya Zeeland använde man tatueringar för att markera sin status och sociala tillhörighet. Den mest kända, *moko*, är över hela ansiktet och har använts både av män och kvinnor genom historien. Med undantag för slavar och underklassen var alla maorimän tatueringade och det var praxis att göra dem. Runt 1770 kom européerna till Nya Zeeland och *mokon* blev då ett sätt att särskilja sig från de nyanlända och ha kvar sin tillhörighet. Dock försvann hela tatueringsskulturen från Nya Zeeland runt 1840-talet när missionärerna inte samtyckte till idén om tatueringsskulturen (Gilbert, 2000).

På 1800-talet använde kriminologerna tatueringar som ett identifikationsinstrument på förbrytare. Den italienske psykologen Cesare Lombroso undersökte över 5000 kriminella män och fann att runt 10 % av dem var tatueringade. Han organiserade upp tatueringsmönstren och hävdade att det skulle hjälpa oss människor att förstå psyket hos kriminella. Senare skrev

han att man lättast kunde känna igen en kriminell om denne var tatuerad. Tatueringar var det mest ociviliserade och vildaste man kunde tänka sig (Brousseau, Purcell & Hajeski, 2010). Nu för tiden har västvärldens tatueringskonst blivit ett storstadsfenomen som Svensson (1998) kopplar till Simmels teori om kvalitativ originalitetssträvan. Simmel ses som den moderna sociologins grundare, och han har analyserat den mentalitet som existerar i storstäder. Han fann att människor i dagens samhälle strävar efter något som gör dem unika och som ger dem den uppmärksamhet de behöver för att hävda sig i en alltmer växande omgivning. Enligt Simmel är det svårt att visualisera sin egen personlighet i ett hav av intryck i en stad med många invånare, och därför använder sig människor av nyskapande metoder för att försöka visa sin personlighet (Svensson, 1998).

Tidigare forskning

Vi har valt att behandla ämnet tatueringar som tidigare forskning. Det har skrivits hyllmeter om tatueringens historia och motivens betydelse, men tatueringar med psykologiska och sociologiska aspekter var mer svårfunnet. Nedan presenteras tre texter som vi tyckte passade ämnet bra. Vi har använt oss av databasen Sociological Abstracts på ProQuest.com genom Göteborgs Universitets sökmotor. Svensk tidigare forskning som berör ämnet har vi inte funnit någon, utan alla tre är internationella texter. De tre vi presenterar behandlar dels interaktionen mellan tatuerade individer och hur det påverkar deras relation, men även psykologiska aspekter för den enskilde tatuerade. Ingen utav dem har samma syfte som vår studie, men vi har i åtanke vad de kommit fram till när vi genomför vår studie. Tidigare forskning inom vår teoretiska referensram presenteras i mindre utsträckning under sin rubrik.

Erfrat Shoham (2010) har i sin studie *"Signs of honor! Among russian inmates in Israel's prisons"* undersökt den kulturella och sociala betydelsen av tatueringar för fångar med ryskt påbrå i israeliska fängelser. I undersökningen framgår det att tatueringars motiv och placering är mycket viktig. Beroende på vilken typ av tatueringar individen har kan de andra intagna fångarna utläsa vilken typ av brott individen har begått samt vilken inställning till brottet och samhället denne har. Brott mot de normer som finns beträffande tatueringar straffas hårt för att individer inte skall tillskriva sig en status de inte har rätt till (Shoham, 2010).

I *"Tattooing in a Canadian infantry batallion: from becoming to doing"* (2010) studerar Karen Lynn Samuels den sociala process som är inblandad i det intersubjektiva utvecklingsförlopp där meningsskapandet av tatueringar sker hos soldater i ett kanadensiskt infanteri. Hon finner att den sociala processen kan synliggöras på följande tre sätt:

- Den process det är att tatuera sig (placeringen, motiv osv).
- Sättet "rätt" individer synliggörs av sina tatueringar. Synliggörande av erfarenhet och tillhörighet etc.
- Att bära tatueringar och vad det innebär att se tatueringar.

Hon hävdar i sin undersökning att soldaterna använder tatueringar för att visa relationer mellan tatueringsbäraren och betraktaren. Tatueringarna används för att påvisa social samhörighet relaterat till livet att vara soldat. Det framgår även att det finns soldater som använder tatueringar för att hantera traumatiska händelser som uppstått under tjänstgöringstiden.

I artikeln *"Tattoos are like potato chips... you can't have just one: the process of becoming, and being a collector"* (1999) undersöker D. Angus Vail processen som tatuerade personer

går igenom för att inse att de vill bli tatueringssamlare. Författaren belyser att samlarna rekryteras in av andra samlare samt av de personerna som jobbar som tatuere. De rekryteras alltså in i den tatuerade, sociala världen. Författaren tittar på hur tatueringssamlare formar och skapar sin identitet som tatueringssamlare. Han poängterar att vara tatuerad inte är lika stort avvikande normbrott som förr, men att ha stora mängder tatueringar fortfarande anses som ett svårare brott mot normen och att personen som blir en samlare måste vilja avvika i viss mening. Med hjälp av tatueringarna konstruerar dessa personer sig en ny självbild (identitet) och till viss del ser sig själva som normbrytare.

Teoretisk referensram

Vi valde att använda oss av Goffmans dramaturgiska perspektiv samt stigmatteori dels för att var den första och naturliga känsla vi fick när vi började prata om valet av uppsatsämne, men även för att det är de bitarna i samhället vi vill belysa. Vi började sökandet efter litteratur genom ämnena identitet och identitetsskapande och fann teorier om människors inställningar till olika tabubelagda och stigmatiserade grupper.

Vi fann att forskare och andra uppsatsskrivare ofta använde Goffman tillsammans med liknande ämnen som vi skriver om. Dessa teorier handlar om att inte alltid bli accepterad på alla ställen i ett samhälle, och det är just den bilden vi tänker att de extremt tatuerade upplever emellanåt. Blir man stigmatiserad eller får en stämpel på sig så blir man aldrig tagen för den person man är. Vi behandlar med tanke på det även fördomar och hur vi människor beter oss mot varandra. En annan teori vi kom att tänka på är stämplingsteori. Tyvärr dök den upp sent i processen, så vi hade inte möjlighet att bearbeta materialet utifrån den. Det hade dock varit intressant då det är en närliggande teori som hade varit ett spännande komplement till Goffmans stigmatteori.

Kort om identitet och tatueringar

”Vem är jag innerst inne?” (Brousseau, Purcell & Hajeski, 2010 s.145) är en frågeställning som stått till grund för många tatueringar genom årens lopp. I de äldre polynesiska kulturerna var tatuering ett sätt att visa personernas inre väsen. Personen som tatuering hade i uppgift att finna varje individs sanna jag, och sedan anpassa kroppens utseende därefter. Det var alltså tatueringen som valde mönstret, inte den som tatuering sig. Den principen är förändrad och nu för tiden anser vi i väst att varje människa har rätt att välja sin egen identitet (Brousseau, Purcell & Hajeski, 2010). Identitetsbegreppet är en hel diskussion i sig, men inom litteraturen finns en idé som tycks genomsyra flera fält: identitetsskapandet är en process som påverkar relationen mellan den aktuella individen och dennes sociala omgivning. Detta gäller för både psykoanalytiska teorier som sociologiska teorier om relationer. Identitet bygger på en balans mellan autonomi och tillhörighet (Jansson, 2001).

Tidigare forskning om tatueringar som identitetsskapande finns i liten skala och något intressant vi funnit är Anna Bengtssons genomförande av en studie på 1990-talet där hon undersökte varför unga flickor tatuering sig. Bengtsson hade påståenden om att det rörde sig om en livsstil, utanförskap och att vilja protestera mot samhällets regler men ingen av respondenterna höll med om detta utan svarade istället att det var en personlig utsmyckning som var betydande för dem själva och deras individuella identitet (Svensson, 1998). Svensson (1998) skriver också att processen med att socialiseras vänt sig inåt istället för utåt, och för den enskilda människan är det viktigare att ha sin egen identitet än att passa in i samhället. En tatuering kan på så vis tydligt visa tillhörighet, eller avstånd till olika sociala miljöer och grupper (Svensson, 1998).

Enligt Alsmark (1997) handlar identitet om ett hemmahörande, både på ett personligt och ett kollektivt plan. Det är en dubbel process som både berör individens innersta samt dennes grupps kultur. Enkelt uttryckt så känner man ingen större främlingskänsla inför sig själv, eller den grupp man anser vara sin egen (Alsmark, 1997).

Erving Goffmans dramaturgiska perspektiv

Goffmans teori bygger på begrepp och termer lånade ifrån teaterns värld (Repstad, 2005). Perspektivet används för att synliggöra meningar och sammanhang i de sociala processer som

pågår mellan människor dagligen (Goffman 1974). Goffman (1974) beskriver *framträdandet* som den aktivitet individer använder för att påverka andra individer. *Interaktion* är hur individerna ömsesidigt påverkar varandras handlande gentemot varandra. En *roll* är karaktärsdrag och förväntat socialt beteende hos alla människor och när individen spelar upp sin roll för andra så handlar det om redan förutbestämda handlingsmönster och framträdandet befäster den rollen som individen valt att spela upp. Individen kan själv välja hur och när rollen spelas upp. När rollen spelas upp inför samma publik vid upprepade tillfällen så skapas ett socialt samband, alltså en social roll som befästs hos alla inblandade. Man förväntar sig samma sak igen nästa gång (Goffman, 1974). Goffman (1974) menar också att den som spelar en roll inför andra förväntar sig att den mottagande parten skall ta den uppspelade rollen på allvar. Detta innebär att mottagaren skall tro att rollinnehavaren besitter de egenskaper som rollen innebär. Han menar att det är i de olika rollerna vi känner andra men även att det är i rollerna vi känner oss själva.

Uttrycket *mask* används för den uppfattning man har gällande sig själv och att masken man har är den rollen man strävar efter att spela upp. Goffman (1974) beskriver att rollen smälter samman med ens personlighet och rollen blir en del av ens personlighet. Framträdandet är enligt Goffman (1974) all aktivitet som individen presterar framför sina observatörer. Han använder begreppet *fasad* för att urskilja den delen av framträdandet som fungerar på ett bestämt sätt. Fasaden är den expressiva delen av "utrustningen" som används medvetet eller omedvetet när individen skall framställa sin roll. Denna delas i sin tur upp i *inramning* och *personlig fasad*. Inramning innebär rekvisitan som krävs för att rollen skall kunna spelas upp och Goffman (1974) påpekar att en inramning är platsbunden. Den personliga fasaden innebär ålder, kläder, utseende och agerande i form av tal och kroppsspråk. Goffman (1974) delar sen upp den personliga fasaden i *manér* och *uppträdande*, där uppträdandet visar oss den sociala statusen som rollinnehavaren har för stunden. Manér blir mer det agerandet man kan förvänta sig via det stimuli som rollinnehavaren skickar ut (Goffman, 1974).

Goffman och stigmateori

I denna uppsats har vi valt att se människor med tatueringar på händer, hals och ansikte som att de besitter ett fysiskt stigma. Goffman (2011) säger att det är samhället som avgör vilka individer man delar upp i olika kategorier och vilka egenskaper som kommer att räknas som "vanliga". Det som gör att man möter vissa individer i vissa sociala miljöer är de sociala spelregler som gör sig gällande i den miljön. När man möter en individ som avviker från de sociala spelreglerna gör det att andra som befinner sig i den miljön genast kategoriserar denne person och tillskriver egenskaper och en social identitet. Stigma innebär att individen tillskrivs en egenskap som är mindre önskvärd i den miljön denne befinner sig i. Det sker en form av reduktion i medvetandet hos individer som möter personen. Goffman (2011) skriver om att det är en skillnad mellan *virtuell identitet* och *faktiskt identitet*. Skillnaden kan göra att individen blir avskärmad från och att ej accepteras av samhället. Goffman (2011) säger att det är vanligt att individen hittar andra individer som är som positivt inställda till denne och dennes ställning mot samhället. Alltså bekräftas känslan av normalitet. Han beskriver att individen kan få olika status beroende på vilken position denne tar inom den stigmatiserade gruppen. Vid ledande positioner kan det öppnas andra möjligheter och det kan bli svårt att ej räkna sig som representant för den stigmatiserade gruppen. Till exempel att göra sig ett yrke av sitt stigma (Goffman, 2011). I vårt fall innebär det att börja jobba professionellt med tatueringar. Stigma grundas i relationen till andra individer och inte till faktiska egenskaper hos den stigmatiserade individen. Ett stigma behöver inte vara hela tiden utan det som utgör stigmat i en grupp kan vara ett måste för att vara en del av en annan grupp. De individer som har icke döljbara tatueringar har givetvis svårt att uppfattas som personer utan tatueringar,

eftersom deras tatueringar alltid syns. Deras stigma är alltid visibelt för betraktarna. Goffman (2011) menar att den visuellt stigmatiserade individen har skäl att känna att blandade sociala miljöer kan vara upplagda för ängsliga och oförankrade möten med andra. Till exempel att de uppfattas som påträngande eller undvikande, eller till och med så att man låtsas som att man inte ser individen. Goffman (2011) beskriver att det är troligt att vi tillskriver individen ogiltiga egenskaper och kategorier och detta kan bli obekvämt både för den stigmatiserade och de "normala". Men att det är troligt att den som innehar stigmat är van att hantera detta.

Det finns individer som inom gruppen har "hedersstigma" och utgör förebild för andra i gruppen, vilket är en normalisering av stigmat inom gruppen (Goffman, 2011). I vår studie innebär detta en individ som har en högre andel synliga tatueringar än sina gruppmedlemmar. Enligt Goffman (2011) kan normaliseringen med hedersstigma göra att man ser på stigmat som något neutralt vilket kan leda till att de "normala" missuppfattar dem. Det kan leda till att personer med hedersstigma i större utsträckning får utstå mer sanktioner ifrån de "normala" än den övriga gruppen och inte kunna använda självförhärligandet som enligt Goffman (2011) är det vanliga försvaret mot den typen av behandling. Goffman (2011) säger att den stigmatiserade personens förmåga att samverka med normala på ett sätt som om dennes stigma inte fanns är viktigt för hans eller hennes livsföring. Han säger att det inte är fördomarna som är riktade mot den stigmatiserade som är problemet utan att vissa individer kanske har fördomar mot gruppen den stigmatiserade tillhör och denne vill dölja detta (Goffman, 2011). Vissa typer av stigmat kan användas sig av tecken för att förmedla social information och olika typer av gradering (det går till exempel att läsa om det i "Signs of honor" Among russian inmates in Israel's prisons" (2009) av Shoham Erfrat som vi presenterade under tidigare forskning). En del tecken får betydelse efter hand trots att det kanske inte var tänkt så ifrån början. Dessa stigmat kan användas till att förmedla och upplysa andra individer om budskap. Detta innebär att visibiliteten blir avgörande. Alltså hur det är tänkt att stigmat ska fungera (Goffman, 2011). Närmiljön för stigmatiserade grupper utvecklar ofta tolerans och då bemöter de varandra på ett oberört sätt (Goffman, 2011).

Fördomar, utseende och interaktion

Vi människor skapar kategorier av det mesta. Vi delar in människor i "vi och dem" och dessa kategoriseringar påverkar hur vi uppfattar enskilda individer. Vi har föreställningar och idéer som enbart bygger på antaganden om grupper och individer (John & Sabljar, 2010) De grupper som man själv känner samhörighet med blir "vi-grupper", (ex familj, vänskapskrets, fotbollslag, befolkningen osv), och där ser man alla individerna för sig, med de egenskaper man vet att personerna har. "De-grupperna" består av folk som man inte själv identifierar sig med, och man kanske rent av känner sig hotad av olikheten och upplever att man måste försvara sig. Ofta avpersonifieras medlemmarna och det blir enkelt att generalisera alla som ett gemensamt kollektiv. Enligt John och Sabljar (2010) är det lättare att betrakta gruppen som homogen ju mindre man vet om dem. Clinton R. Sanders (1989) skriver om hur en persons utseende påverkar dennes identitet och interaktion med andra. Han säger att människor använder utseende för att kategorisera varandra. Personers uppfattning av utseende påverkar det beteendet som man kan förvänta sig och det påverkar i sin tur koordinerandet av social interaktion. Enligt Sanders (1989) konstruerar människor sitt utseende på mängder av olika sätt för att kontrollera sin sociala identitet. Bland annat lyfter han att tidigare i forskning så tillskrev man tatuerade individer egenskaper som aggressiva, fientliga, omogna, enkelspåriga och självdestruktiva (Sanders, 1989). Enligt Hewitt (1997) påverkas såväl betraktaren som den tatuerade personen av modifieringen. Att täcka kroppen med färgglada, konstiga och mindre mänskligliknande saker gör att betraktarens sinne blir förvirrat, och det kan antingen vara störande eller trevligt, eller både och (Hewitt, 1997).

Metod

Under den här rubriken kommer vi att redogöra för hur vi gått till väga för att samla in vårt material samt tydliggöra vår teoretiska referensram för studien. Som Trost (2007) skriver ska självfallet syftet med studien vara helt avgörande för vilken typ av metod man använder sig av vid genomförandet. Om vi vill kunna ange frekvenser, siffror och statistik ska vi genomföra en kvantitativ studie, vill vi försöka förstå människors sätt att resonera, reagera och urskilja diverse handlingsmönster etc, är kvalitativ metod rimlig (Trost, 2007). Vi har valt att använda oss av båda två metoderna för att tydligt kunna besvara syftet och frågeställningen. Den kvalitativa delen vänder sig till de extremt tatuerade och hos dem vill vi förstå hur de upplever sin vardag som tatuerade och om de upplever sig stigmatiserade. Vi tror att vi kommer åt det djupet med intervjuer då vi träffar personerna och kan prata med dem under en längre tid. Studenterna vill vi mäta i större antal för att kunna säga något om hur många av dem som tycker vissa saker om de extremt tatuerade. Det tror vi att vi gör effektivast genom enkäter med fasta svarsalternativ.

Om vi bara hade använt oss av intervjuer och då även intervjuat studenterna, hade vi inte kunnat prata med lika många studenter. Vi hade kunnat få djupare resonemang och tagit reda på varför de tycker som de gör, men det hade tagit oss mycket mer tid, och det hade även krävt mer av studenterna som ställde upp. Med enkäten fick vi in många svar på kort tid. Hade vi å andra sidan bara använt oss av enkäter hade vi kunnat nå ut till många fler tatuerade, men då hade vi troligtvis tappat djup på informationen från dem. Att ha enkät skulle gjort att vi hade kunnat konstatera att resultat gäller för ett större antal individer. Men vårt mål är inte att kunna generalisera resultatet, utan se hur de utvalda upplever ämnet vi undersöker.

Validitet och reliabilitet

Att vi ska producera generaliserbar kunskap bygger på ett antagande om att vetenskaplig kunskap är giltig för alla platser och tider, för alla människor för all framtid (Kvale & Brinkman, 2009). Vårt syfte med studien är alltså inte att skapa någon generaliserbar kunskap utan vi vill endast exemplifiera situationer som gäller för de människor vi har studerat. Validitet innebär att man verkligen har undersökt det som var tänkt att undersökas (Thurén, 2007) och det är något man måste förhålla sig till. Vår intervjuguide var utformad utifrån de variabler som vi vill analysera med utgångspunkt i och därför blev det både lätt att tematisera och hög andel relevant empiri. Alla informanter fick samma frågor och vi har undvikit ledande frågor. Vi har inte använt oss av krångliga ord eller ordvändningar, vilket Trost (2007) säger enkelt skapar förvirring och missuppfattningar. Använder man enkla och begripliga ord så uppfattar den som ska svara på enkäten med större sannolikhet frågorna så som vi vill, och validiteten ökar (Trost, 2007). Vi har försökt uttrycka oss på ett vardagligt och allmänt sätt både i enkäten och på intervjuerna, utan att blanda in svåra, odefinierade ord från vår teoretiska referensram. Vid intervjuerna använde vi ett språkbruk som var relaterat till tatueringar, men mer om det under rubriken nedan.

Representativiteten i denna studie är förhållandevis låg med tanke på att våra informanter i den kvalitativa ansatsen utgör en bråkdel av alla de människor som uppfyller inklusionskriterierna. I den kvantitativa är representativiteten högre då nästan hälften av studenterna på terminen var där under tillfället vi delade ut enkäten. De är dock en bråkdel av alla socionomstudenter i Sverige, men det är heller inte den urvalsgruppen vi har valt.

Vi vill exemplifiera just de studerades vardag och uppfattning, och inte hur alla extremt tatuerade människor ser på det vi undersöker. I slutskedet av den här uppsatsen har vi lyckats återkoppla till 4 av de 5 informanterna i den kvalitativa ansatsen för en informantvalidering. Enligt Bryman (2008) är det bra för trovärdigheten att de studerade personerna får se om de tolkats på det sätt de menat, och att deras påståenden och berättelser är sanningsenliga. Vi fann att ingen utav dem hade några synpunkter, och kan säga att den kvalitativa ansatsen har hög trovärdighet.

Vår förförståelse

Båda författarna av denna studie har någonstans mellan 13 och 25 tatueringar vardera. Ingen av oss har på händer, hals eller ansikte, så vi själva uppfyller inte inklusionskriterierna. Att vi själva har tatueringar vet vi är något som har påverkat vår syn på saker, och de olika informanternas syn på oss.

Daniels tidigare anknytning till ämnet tatueringar är inte speciellt stor egentligen. Han har för det mesta läst tatueringstidningar och bläddrat i enstaka böcker om tatueringar. Detta har dock varit i syfte att titta på motiv och inte att berika sig i ämnet som sådant. Hans tatueringsskarriär började för drygt sju år sedan med en liten tatuering på armen och han har efter det provat flertalet olika studios i Göteborg med omnejd fram tills han hittade en som han trivdes i. Där har han sedermera blivit kvar i de sista 5 åren. Det var Daniel som introducerade Andreas till samma studio 2010 och det var då även hans tatueringsskarriär drog igång. Andreas hade tidigare bara en mindre tatuering på underarmen. Det är nu via denna studio vi har fått hjälp med vår studie och personen som förestår studion benämner Daniel skämtsamt som en av inventarierna i studion då de socialiserat flitigt med varandra de sista åren och de båda delar intresset för tatueringar. Detta medför att det är med största sannolikhet Daniel som har störst risk att bli "native" då han har en koppling till flera av de individer som räknas som stammisar i studion samt på grund av det spontana socialiserandet med de som arbetar i studion. Bryman (2008) behandlar begreppet "native" i sin bok, och detta är givetvis något vi har fått förhålla oss till. Att bli native innebär att man som forskare tappar sin roll och dras med i den värld som studeras. Man överidentifierar sig med informanterna och kan tappa sin forskarroll och syftet med studien (Bryman, 2008). Enligt Ferrell och Hamm (1998) kan man dock inte få en riktig förståelse av grupper och olika sociala delar av samhället om man inte först blivit en del utav dem (Ferrell & Hamm, 1998).

Vi båda ser en otroligt stor fördel i vårt uppsatsskrivande och ämnesvalet då vi redan har en fot i den tatuerade världens kultur. Båda har varit många timmar i tatueringstudios, vet hur det går till, kan orden på saker som hör kulturen till och inte minst har vi själva tatueringar. Våra stora fördelar med det är att informanterna i den kvalitativa ansatsen vet att vi är "en av dem", och att vi inte forskar för att få fram en dålig bild av tatuerade. Å andra sidan kan de komma att överdriva något då de vet att vi pratar med just dem för att vi, som också är tatuerade, anser att de är mer extrema än vad vi själva är. Det är möjligt att det kan trigga deras bild av sig själva som extremer, en bild som de inte går runt och tänker på i sitt vardagliga liv. För informanterna i den kvantitativa ansatsen valde vi att dölja alla våra tatueringar när vi mötte dem. Detta för att vi som tatuerade privatpersoner inte skulle påverka studenterna att svara i en viss riktning som inte blir helt neutralt. Om de hade sett att vi själva har tatueringar hade det kunnat svara mer negativt för att de kanske har åsikter om att man inte ska forska om saker man är en del av, eller positivt, för att de inte vill "vara taskiga" mot oss. Vi går trots allt i samma skola och chansen att stöta på varandra senare är stor.

Enligt Bryman (2008) är det mycket viktigt att vi skapar en tillitsfull relation med de informanter vi ska intervjua. Det är annars större chans att de vill avbryta intervjun eller inte svara på vissa frågor och dylikt. Att däremot bli för vänlig och försöka få informanterna att slappna av kan å andra sidan vara dåligt då det kan ta lång tid och informanterna sedan inte orkar eller har tid att delta (Bryman, 2008). Av vår erfarenhet av att tatuera sig och att vara i studios har vi, när intervjun skett i en studio, kunnat vara där flera timmar innan själva intervjun har tagit form. Att småprata, umgås och ta det lugnt har gjort att all ”intervjukänsla” nästan har försvunnit, så att när vi väl börjar intervjua och spela in är det ingen extra spänning i rummet. När vi gjort intervjuer utanför den bekväma miljön så har vi kunnat relatera till att vara i en studio, och pratet innan har kretsat kring just specifika studios i Göteborg, människor som jobbar där och folk vi vet om eller känner gemensamt. Dessa är samtalsämnen vi omöjligt hade kunnat behandla väl om vi inte själva visste en del om kulturen och om människorna i Göteborg som sysslar med det.

För att undvika för mycket personliga inslag i intervjuerna har främst Andreas skött intervjuandet, då Daniel har relationer till informanterna och känner några sedan tidigare.

Etiska överväganden

Under den här rubriken kommer vi att behandla våra etiska reflektioner som rör studien. Vi kommer att beta av det mer ingående under rubrikerna ”etiska överväganden för den kvantitativa ansatsen” samt ”etiska överväganden i den kvalitativa ansatsen”. För att allting ska gå korrekt till under våra möten med informanterna utgår vi från etikprovningenslagen, d.v.s. den lag om etikprovning av forskning som avser människor (Lag 2003:460), samt de forskningsetiska principer för humaniora och samhällsvetenskap som antogs 1990 av dåvarande humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet (Dalen, 2007). Vi står bakom och arbetar efter följande fyra grundläggande etiska krav som Bryman (2008) och Dalen (2007) beskriver:

1. Informationskravet
2. Samtyckeskravet
3. Konfidentialitetskravet
4. Nyttjandekravet

Etiska överväganden i den kvantitativa ansatsen

När vi kom till föreläsningssalen där enkätstudien genomfördes började vi med att berätta vilka vi var och vad studien syftade till. Vi berättade hur den var utformad och hur lång tid det ungefär skulle ta dem att svara på den. Att deras deltagande var frivilligt fick de reda på dels genom vår presentation, men det stod även skrivet i inledningen på enkäten (Se bilaga 1). Där kunde de också läsa att svaret på enkäten kommer att jämföras med intervjuerna och att sekretess råder så de som väljer att svara förblir helt anonyma. I enlighet med nyttjandekravet stod det också skrivet att materialet endast kommer att användas till just denna studie (Bryman, 2008). Till skillnad från intervjuerna kan inte informanterna i enkäten efter data samlats in dra sig ur längre. I och med att enkäterna är anonyma och inte märkta så kan vi inte leta fram och sortera ut ett specifikt svar.

Etiska överväganden i den kvalitativa ansatsen

Informationskravet. I intervjuundersökningarna sker den första kontakten med respondenter genom möte och telefonkontakt. Vi som forskare måste då redogöra för uppsatsen syfte, vilka metoder vi använder oss av och hur resultatet kommer att presenteras. Personen måste få veta

vilka följer forskningen kan medföra och också att deltagandet är frivilligt. Han eller hon kan närsomhelst välja att avbryta sin medverkan i forskningen (Dalen, 2007).

Krav på samtycke. Vi behöver ett frivilligt samtycke, och enligt Dalen (2007) innebär det att det lämnats av personen utan några påtryckningar eller inskränkningar av personens handlingsfrihet i frågan. Alla personer har själva rätt att bestämma över sin medverkan i studien. Dessutom skall informanter under 15 år få godkännande av målsman för att delta (Bryman, 2008). Informanterna skall kunna avbryta sin medverkan med oss utan att det får några som helst negativa konsekvenser för dem (Dalen, 2007).

Konfidentialitetskravet innebär att de personer som väljer att ställa upp som informanter i vår studie skall hållas helt anonyma (Bryman, 2008). Informanten måste känna sig helt säker på att intervjumaterialet blir sekretessbehandlat och avkodat så att det aldrig ska kunna spåras vilken person som sagt vad. För utomstående ska det vara praktiskt omöjligt att komma åt materialet vi samlat in (Dalen, 2007). All data förvaras avkodad på en lösenordskyddad dator, och de utskrifter som finns ligger avkodade i ett kuvert hemma hos oss. I enlighet med Bryman (2008) kommer vi ställa krav på oss som forskare att allt material som samlas in under dessa intervjuer endast kommer att användas till just denna studie i enlighet med *nyttjandekravet* (Bryman, 2008).

Kvantitativ ansats

Vi använde oss av kvantitativ metod gällande socionomstudenterna på termin 4 för att vi ville ha en mer generaliserbar information från dem. Vi ville se hur ett stort antal utav dem resonerade. För att kunna genomföra en sådan stor studie räcker inte tiden till för intervjuer. Däremot är det bara generaliserbart på just termin 4, vårterminen 2012, vid Göteborgs Universitet och inte för hela programmet eller för alla socionomstudenter i Sverige. Data samlades in genom enkät (se bilaga 1). Största skillnaden jämfört med de intervjuer vi gjort är enligt Trost (2007) att de som svarar på frågorna själv noterar sina svar och vi, som intervjuare inte finns med i bilden. När informanterna själva fyller i en enkät kan vi som är forskare inte formulera frågorna på olika sätt på plats, utan enkäten är färdigskriven (Bryman, 2008). Enkäten blir ett instrument för oss att mäta de undersökta människornas beteende, åsikter och känslor och det är viktigt att man har syftet med studien klart för sig innan man börjar formulera enkäten (Trost, 2007). Fördelen som väger över för oss är att enkäter går snabbare att administrera än vad intervjuer gör (Bryman, 2008). Med den tidsram som ges för en kandidatuppsats hade det tagit för mycket tid att göra intervjuer även med delar av socionomprogrammets termin 4.

Vi delade ut enkäten i pappersform på en lektion för terminen där samtliga studenter kunde ha deltagit och fick med svaren med en gång därifrån. Vi satte oss och kodade in och la in dem i programmet SPSS, och efter cirka två timmar hade vi alla data i databasen på en dator. Väldigt snabbt administrerat alltså. Vi var personligen på plats och delade ut enkäten. Trots det finns det vissa komplikationer som Bryman (2008) sätter upp. Vi kan inte lika lätt hjälpa informanterna och svara på frågor om det uppstår förvirring. Det kunde vi göra i viss utsträckning, men i en sal som har 180 platser så är det svårt att se och höra alla. En annan nackdel är att vi inte kan ställa följdfrågor på svaren vi får, men frågorna var utformade på så vis att vi inte behövde ställa följdfrågor, även om det vore intressant. Bryman (2008) menar också att informanterna kan läsa igenom hela enkäten innan de börjar svara, vilket gör att frågorna inte blir oberoende av varandra. Om man har tänkt sig en viss ordningsföljd i enkäten kan svaren komma att påverkas om man vet vilka frågor som kommer senare

(Bryman 2008). Vi försökte formulera frågor så att en inbördes ordning inte spelade någon roll.

Det är enligt Trost (2007) viktigt att bara ställa *en fråga per fråga* för att kunna få tydliga svar. Skriver man ihop flera frågor i en fråga så att man ska svara på flera saker är det svårare att dra slutsatser om varför svaret är jakande eller nekande. För att avgränsa undersökningen har vi medvetet klumpat ihop de personer som studenterna ska ha åsikter om (alltså att ha tatuerat sina händer, sitt ansikte eller sin hals). När vi ställer frågor i enkäten om hur studenterna uppfattar dessa människor menar vi också de som har tatuerat händer, hals eller ansikte. Det framgår givetvis mycket klart i enkäten, men problemet som uppstår för oss är ifall någon håller med delvis. Exempelvis om vi frågar ifall de tycker att de som tatuerat sig på händer, hals och/eller ansikte ser hotfulla ut. Om vi får ett jakande svar kan vi förhoppningsvis utgå ifrån att personen tycker att de som har tatuerat sig på sina händer ser hotfulla ut, de som har tatuerat sig på sin hals ser hotfulla ut samt att de som har tatuerat sig i ansiktet ser hotfulla ut. Men inte med säkerhet. Svarar personen nekande på denna fråga kan vi inte veta ifall informanten tycker att personer som har tatuerat ansiktet är hotfulla, men de som har tatuerat händerna inte är det. Syftet med studien är emellertid att undersöka hur socionomstudenterna ser på de som har ”icke döljbara tatueringar”, och att undersöka hur de ser på de olika placeringarna av tatueringar är en helt annan studie.

Vi genomförde de kvalitativa intervjuerna först, och utifrån de svar vi fick där letade vi upp intressanta nyckelord som återkom. Det är dessa vi har använt oss av för att formulera frågorna i enkäten. Svartalternativen på frågorna i enkäten bygger på dikotomi, binära motsatspar. Enligt Bryman (2008) rymmer detta bara två kategorier med ett intervall. Alltså ”antingen eller”. Trost (2007) skriver att de flesta variabler har många värden och ibland blir det väldigt svårbehandlat material om man inte först begränsar antalet. Om man reducerar ner det till färre värden kan man dock undgå att upptäcka vissa samband och resultat (Trost, 2007). Till exempel får vi i svaren av motsatsparen en aning om vilket håll informanten lägger sina värderingar, men vi ger aldrig möjligheten att svara ”neutralt” eller i mitten. Alternativet i vår enkät är då ”ingen åsikt” även fast man har en åsikt. Hade vi haft en skala på förslagsvis 1-10 hade informanten kunnat svara ”5” för neutralt, eller ”3” om denne nu tycker att det lutar åt negativt, men ändå inte är helt negativt. Trost (2007) menar att det är viktigt att man tar ställning till om ett samband eller en skillnad är betydelsefull i förhållande till studiens syfte (Trost, 2007). Om vi hade genomfört enkäten med en skala hade vi kunnat få fram massa data med genomsnittsvärden på exempelvis hur hotfull en som tatuerat sig på händer, hals eller ansikte upplevs av urvalspopulationen. Det hade visat oss hur informanterna ställer sig till saker och ting. Problemet vi ser med att ha en skala härleds till vårt urval av informanter. Det finns en risk att vår urvalspopulation skulle vara ”5” rakt igenom alla motsatspar då vi upplever att det finns en känsla av att man hela tiden måste vara ”politiskt korrekt” som socionomstuderande. Du kan inte tycka illa om människor som knarkar, är hemlösa eller har tatuerat hela ansiktet, för då ”passar man inte som socionom”. Studien syftar till att tvinga informanterna att ta ställning (eller att inte ha en åsikt) så att vi ska kunna läsa ut trender och åt vilket håll informanterna lägger sina värderingar. Vi är medvetna om att svaren från enkäten vi använde oss av bara visar åt vilket håll deras fördomar lutar. Vi är också medvetna om att det kan vara aningen missvisande då vi bara gett dem två alternativ att tycka till om och att det är enkäten som gjort uppsatsen så pass genomslagskraftig. Vi gav studenterna dock alternativet att inte ha någon åsikt, vilket många av dem också valde. Men alla gjorde inte det, och det är de personernas svar som är intressanta. En annan utformning av enkäten hade kunnat vara en skala med ett jämt antal svar, till exempel fyra, sex eller åtta stycken. Då hade informanterna varit tvungna att ta ställning till påståendet, men hade ändå

inte kunnat placera sig neutralt i mitten. Det hade kunnat göra att vi inte hade fått någon som svarar att de inte har en åsikt i frågan, för med den genomförda utformningen av enkäten är den siffran hög emellanåt, vilket är intressant i sig. Att kunna göra enkäten på det sättet är något som vi reflekterade om först efter vi samlat in informationen, och möjlighet till att göra om var då för sent.

Trost (2007) skriver att standardisering menar med vilken grad frågorna är de samma för alla tillfrågade. Om en enkät är standardiserad så innebär det en total avsaknad av variation. Allt är precis lika för alla (Trost, 2007). Vår datainsamling är helt standardiserad, alla informanter fick lika enkäter vid samma tillfälle. Vi utformade frågorna i enkäten för att kunna ge relevanta svar på arbetets syfte och frågeställning. Vi strävade också efter att få dem till slutna frågor. För att kontrollera huruvida vår enkät var användbar lät vi åtta personer utanför studien testa den. Enligt Bryman (2008) hittar man förhoppningsvis diverse felformuleringar och möjligheter för misstolkning (Bryman, 2008). Det var också precis vad som hände, så vi omformulerade och ändrade enkäten efter de synpunkter vi fick tre gånger. Sedan gjordes enkäten ytterligare en gång av en person som då tyckte att hon förstod vad vi menade och att man enkelt kan fylla i sitt svar.

Urval och bortfall i kvantitativ ansats

Det är ett strategiskt urval att vi valt att undersöka socionomstudenter för vi tror att socionomstudenter har en större lyhördhet och bredd i sina förutfattade meningar om människor. Socionomers yrkesroll handlar om att möta människor i vård och institution och vi tror alltså att dessa inte har lika skarpa åsikter om de tatuerade människorna. Det är en tes som naturligtvis kan komma att bevisas fel, om man skulle göra samma undersökning på "vanliga" icke-socionomstuderande människor. Termin 4 ligger precis innan praktikterminen, och vi valde den terminen för vi ville undersöka hur socionomstudenter som inte varit på fältet värderar och ser på tatuerade människor. Har de redan gjort sin praktik på fältet kan de ha mött många utav den typen av människor, och vara "mättade" på sina fördomar om dem. Enligt Bryman (2008) är bortfall och svarsfrekvens viktigt eftersom om det är stort så kan man ifrågasätta hur representativt för populationen svaren är. Vi gjorde en totalundersökning på termin 4, och enligt Trost (2007) innebär totalundersökning att vi frågade alla som går på terminen och som dök upp på den storföreläsning som vi delade ut enkäterna på. På termin 4, socionomprogrammet i Göteborg är det 138 studenter registrerade (mailkontakt, Bodil Södergren). Av de 138 studenterna var 70 stycken närvarande på föreläsningen den 25/3 2012. Det gav oss ett externt bortfall på ca 50 % från terminen. Alla de 70 som var där deltog i studien och av det fick vi ett internt bortfall på 21,4%. 14 enkäter var felaktigt ifyllda och 1 lämnades blank. Antalet godkända enkäter att behandla i studien blev till sist 55 stycken.

Det var tydliga instruktioner om hur informanterna skulle svara på enkätfrågorna. De framgår att man bara får välja ett alternativ, det som stämmer in bäst med ens egen uppfattning. Vi berättade det men några av informanterna markerade ändå fler svarsalternativ så vi var tvungna att bortse från de enkäterna, vilket resulterade i att vi förlorade en del information (Bryman, 2008). Varför de svarade på flera alternativ ändå kan, förutom att de inte uppfattade informationen, bero på att de blev provocerade av frågorna och svarade på flera svar som ett ställningstagande.

Frågorna i enkäten valde vi att utforma som slutna. Det finns en del fördelar med detta. Det är enligt Bryman (2008) lättare att bearbeta svaren. Informanterna behöver bara kryssa i ett svar och risken för misstolkning eller att vi misslyckas i kodningen minskar. Slutna frågor ökar jämförbarheten när vi samlat in allt material och ska analysera det. Dessutom kan det vara

lättare för informanterna när de ska svara på frågorna. Är de förvirrade kan beskrivningen av de olika svarsalternativen hjälpa dem. Några nackdelar är att de spontana och kanske väldigt intressanta svaren försvinner helt. Svarsalternativen som vi angett kanske inte täcker in vad informanterna vill säga. De eventuellt 138 informanterna kan dessutom komma att uppfatta ord och begrepp olika. Är det så hamnar studiens validitet i fara. I och med att svaren är fasta kan till och med de komma att tolkas olika av informanterna (Bryman, 2008). Alternativet är ju då att ha öppna frågor. Fördelar med det är att informanterna kan svara med egna ord, det lämnar utrymme för oförutsedda svarsalternativ, frågorna leder inte informanternas tankar i vissa banor. Nackdelarna är dock övervägande i denna studies fall; Det är otroligt tidsödande. Alla svar måste kodas, och har vi 138 enkäter kommer det ta allt för lång tid. Öppna frågor kräver också mer av informanterna. De ska orka delta i studien utan att det är för mycket jobb för dem (Bryman, 2008).

Vi försökte samla in data om vilken ålder och kön de svarande hade. Vi tolkar att placeringen av dessa frågor i enkäten var otydlig, då ett stort antal missade att fylla i dem. Vi har i analysen därför valt att inte ta hänsyn till, eller kategorisera utifrån kön och ålder.

Kvalitativ ansats

Vi genomförde intervjuer med 5 informanter som uppfyller inklusionskriterierna. Ändamålet med att göra dessa intervjuer var att ta reda på hur de upplever sig bli bemötta i sin vardag, i olika situationer. Till exempel av samhällets institutioner eller av folk i allmänhet. För att få bäst information om en människas egna erfarenheter, tankar och känslor är det enligt Dalen (2007) bäst lämpat att använda sig av en kvalitativ intervju. Vi använde oss dessutom av den mest använda formen av intervju, en så kallad semistrukturerad intervju (Dalen, 2007). Då är intervjun ett samtal som är inriktad på de ämnen som vi har gjort klart i förväg, och strukturerat upp i en intervjuguide (Se bilaga 2) som hjälper oss att hålla oss på rätt tema (Dalen, 2007). Enligt Bryman (2008) får intervjupersonen då stor frihet att utforma sina svar med egna ord och vi som intervjuar kan lätt anknyta till vad personen säger och följa upp med improviserade frågor som inte står med i intervjuguiden, så kallade *uppföljningsfrågor*, *sonderingsfrågor*, samt *preciserande frågor* (Bryman, 2008). De teman och frågor vi valde att skriva med i intervjuguiden har stor relevans för att besvara vår problemfrågeställning. Däremot började vi alla intervjuer enligt ”områdesprincipen”. Enligt Dalen (2007) innebär det att man bör börja med frågor som ligger lite utanför området i förhållande till de mer centrala och svårbesvarade frågorna. Detta för att få informanten att känna sig avslappnad (Dalen, 2007) och dessutom passa på att samla in en del bakgrundsfakta om personen (Bryman, 2008). Efter hand blir frågorna mer och mer fokuserade på de frågor vi verkligen söker svaret på (Dalen, 2007). När vi utformade guiden tänkte vi på de råd som Bryman (2008) stolpar upp:

- Gör en ordning på frågorna så att de aktuella teman som ska behandlas sammanfaller i en bra ordning.
- Utforma frågorna så att vi så enkelt som möjligt får svar på studiens frågeställning.
- Använd ett språkbruk som stämmer överens med intervjupersonernas.
- Undvika att ställa ledande frågor.
- Notera bakgrundsfakta om personen så att vi kan sätta in dennes svar i ett sammanhang (Bryman, 2008).

Vi ville att informanterna skulle vara trygga under intervjuerna, så vi frågade dem vart de ville bli intervjuade (Kvale & Brinkmann, 2009). Intervjuerna gjordes därför på olika platser. Två gånger åkte vi till en tatueringsstudio, en gång till ett bibliotek där vi kunde sitta i ett eget

rum, och två gånger hem till informanten själv. Andra saker som vi försökte tänka på var att genomföra intervjun i lugn miljö så att bandspelaren kan ta upp våra röster utan att störas av en massa brus i bakgrunden. Dessutom ska informanten kunna känna sig lugn för att ingen hör vad som sägs under intervjun (Bryman, 2008). Eftersom informationen vi fick i dessa intervjuer kom att vara vårt huvudmaterial i uppsatsens empiriska del så var det verkligen viktigt att det blev så bra och fylligt som möjligt. Enligt Dalen (2007) gäller det för oss att ställa frågorna på ett sådant sätt att personen vi pratar med öppnar sig och pratar på med sina egna ord om sina upplevelser. Vi har tänkt igenom en del kriterier när vi utarbetat intervjuguiden:

- Är frågan enkel att tolka på det sättet som vi vill att den ska tolkas på?
- Är frågan ledande?
- Kräver frågan att informanten har speciell kunskap som denne kanske inte har (Dalen, 2007)?

En kvalitativ studie har dock sina brister, vilket vi är medvetna om. Det finns alltid en risk att empirin formas av oss både i insamlingsögonblicket, i tolkningen samt i analysen. Det är därför viktigt att varje steg i processen blir tydlig (Boolsen, 2007). Fördelen med semistrukturerade intervjuer är att vi som intervjuar kan vara flexibla och anpassa intervjun utifrån de svar vi får och kan lätt spinna vidare på intressanta trådar med diverse följdfrågor som improviseras (Dalen, 2007). Bryman (2008) skriver att det är viktigt att göra en pilotintervju för att se hur ens forskningsinstrument fungerar och kunna vidareutveckla en rad olika frågor som väcks under dessa samtal. Vi genomförde en sådan och ansåg att denna blev lyckad och kom sedan att bli en del av studien, då bristen på informanter gör att vi inte har råd med bortfall. Vi kom på frågor under pilotintervjun som senare blev standardfrågor i alla intervjuer.

Urval till kvalitativ ansats

Informanten till pilotintervjun valdes genom ett målinriktat bekvämlighetsurval. Det betyder att vi valde personen för att vi önskade prata med en som är relevant för vår problemformulering (Bryman 2008). Personen vi gjorde pilotstudien på kunde sedan hjälpa oss att lösa en till informant, och den fick vi då genom *snöbollseffekten*. Metoden innebär att vi som forskare frågar någon om denne känner till någon annan som är aktuell för samma studie, och på så vis får man fler och fler informanter (Dalen, 2007). Vi gjorde samma sak två gånger till när vi valde ut två personer till med målinriktat bekvämlighetsurval och fick ytterligare en snöbollseffekt på en utav dem. Vi förstår att urvalet kan bli aningen skevt eftersom vi bara valt ut tre av informanterna och de andra två kommit av snöbollseffekten. Enligt Bryman (2008) är det problematiskt för att det är rätt liten sannolikhet att dessa personer är representativa för alla extremt tatuerade (Bryman, 2008). Men det är å andra sidan samma problem med de målinriktade bekvämlighetsurvalen.

Analysmetod

Den information vi samlat in genom de kvalitativa intervjuerna kom vi att analysera främst narrativt. Att fokusera på historierna och även konstruera ihop dem så vi får ett bearbetningsbart material var målet. Då kunde vi lyfta det som var av intresse för den kvantitativa studien så vi hade vårt fokus när vi gjorde enkäterna (Kvale & Brinkmann, 2009). Data som samlas in med enkätstudien bearbetades med hjälp av statistikprogrammet SPSS 20.0 (Statistical Package for the Social Sciences, utgåva 20). Att vi har valt att arbeta med det programmet är för att det är ett väl utarbetat statistikprogram som idag anses vara ett av de främsta dataprogrammen för ändamålet; att bearbeta, analysera och rapportera

datamaterial. Resultaten redovisas i olika frekvenstabeller där vi anger de olika variablerna och deras frekvenser. Redovisning i stapeldiagram med enskilda värden kommer att ske för att tydligt visa samband. Något som är intressant i svaren på enkäten är när det är en stor andel informanter som svarat "ingen åsikt". Vi tolkar det på olika sätt beroende på fråga. Ett tolkningsalternativ är att informanten faktiskt inte har någon åsikt angående frågan. Ett annat är att informanten har en åsikt, dock ingen som stämmer överens med någon utav motsatsparen vi har satt upp som alternativ. Ett tredje tolkningsalternativ vi använder oss av är att informanten inte tycker att det är själva tatueringarna som gör att de hade svarat det ena eller det andra på frågan, och därför anser att de inte kan välja något. Till exempel är det inte tatueringar som förmedlar om man är hotfull eller inte, utan kanske något annat attribut som kläder eller platsen man befinner sig på. För att kunna analysera vår kvalitativa data satte vi oss ned med färgpennor och utskrivna kopior på den transkriberade texten. Vi kodade de teman vi såg och färgade dessa så vi enkelt kunde urskilja dem. Sedan skrev vi ihop allt som hade samma färg utan att ändra, värdera eller tolka det.

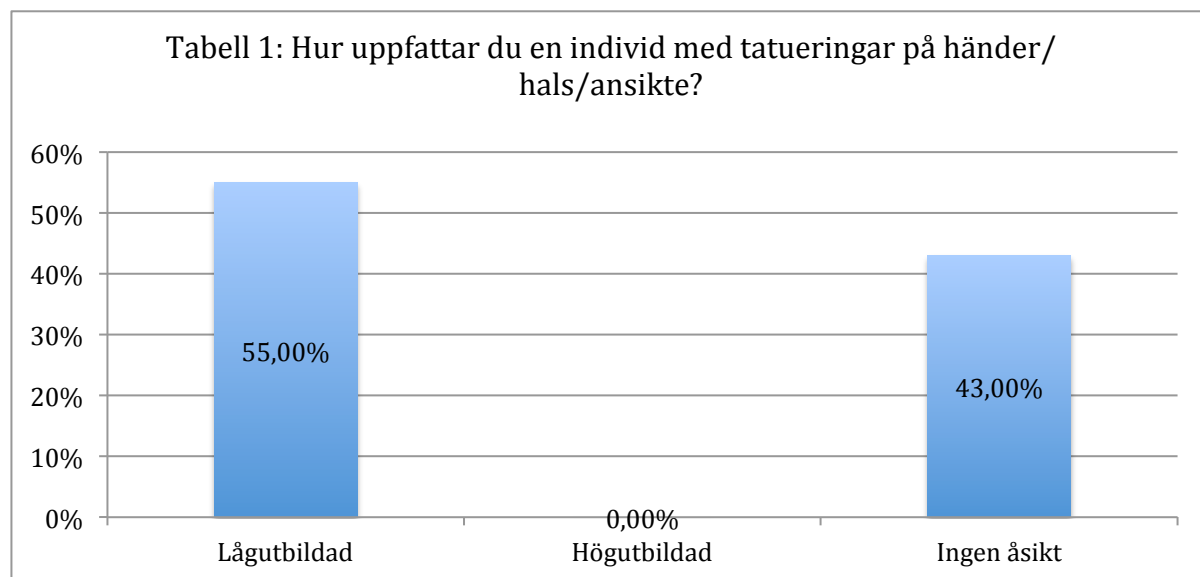
Empiri och resultat

Under denna rubrik kommer vi först att presentera resultatet från våra enkäter, följt av resultatet från intervjuerna.

Kvantitativ ansats

Efter att ha kodat in de 55 enkäter som blev kvar efter bortfallen fick vi in de tjugo variablerna som fanns på enkäten in i SPSS. Nu kommer vi att presentera den statistik vi funnit. En del utav frågorna har fått större genomslagskraft än andra och vi väljer enbart att presentera de som kan kompareras med den kvalitativa intervjun eller på något annat sätt bidra med insikt till studien. Vi vill notera att alla variabler inte presenteras i tabeller, utan bara de vi ansåg behövs förtydligas visuellt för större genomslagskraft.

Vi frågar först *hur informanterna uppfattar* en individ med tatueringar på händer/hals/ansikte. Svartalternativen på varje rad är tre olika variabler, två motsatspar och ”ingen åsikt”. På den första är alternativen att man uppfattar den tatuerade personen som *trevlig* eller *otrevlig*, eller att man inte har någon åsikt. Vi fann här att 75 % av de tillfrågade inte hade någon åsikt, 15 % uppfattade denne som *trevlig*, och 10 % *otrevlig*. Vi analyserar detta som att 75 % inte tycker att man kan göra en sådan bedömning utifrån de yttre attributen. Nästa variabel handlar om utbildningsgrad. Vi har inte definierat vad vi menar med det, utan det är informanterna själva som lägger sin värdering i vad hög- respektive lågutbildad står för. På denna fråga tycker mycket större andel av studenterna att man kan dra slutsatser om personerna utifrån utseendet, och vi finner att ingen av dem anser att de tatuerade ser högutbildade ut. Över hälften uppfattar dem som lågutbildade. 40 % har fortfarande ingen åsikt, men det är märkbart fler studenter som har en åsikt.

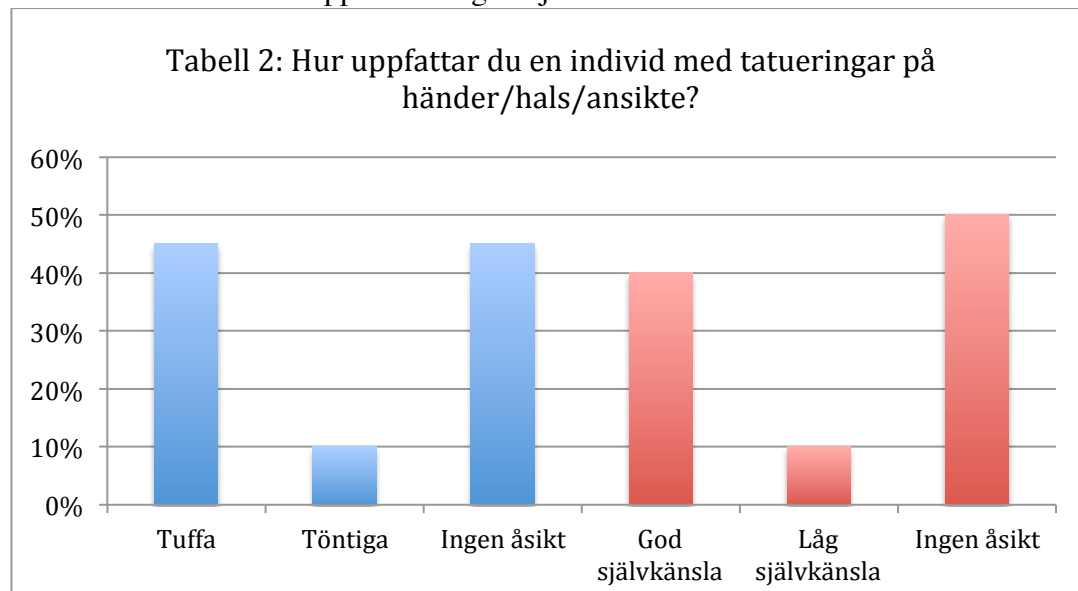

I vår nästa variabel uppfattar 40 % av studenterna att de tatuerade är en *del i samhället*, och 20 % att de står *utanför samhället*.

Som följd på att de skulle stå utanför samhället undersökte vi huruvida de uppfattas som *kriminella* eller inte och nästan 60 % hade ingen åsikt, och ville alltså inte ta ställning till frågan. Utav de som svarade var det 35 % som uppfattade dem som

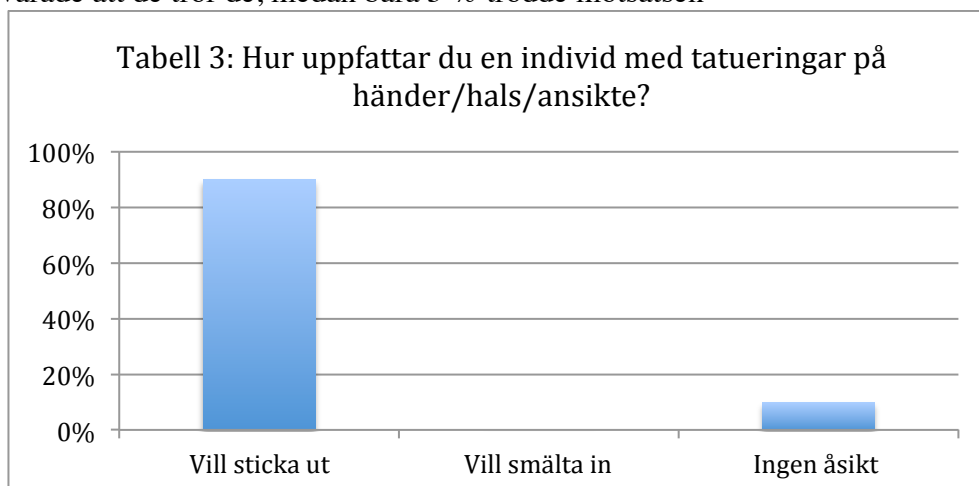
kriminella, och de återstående 5 % trodde motsatsen. Det är alltså nästan lika många som uppfattar att de tatuerade är en del i samhället som uppfattar dem som kriminella.

Vi ville se vad socionomprogrammet hade för uppfattning om de tatuerades egna *självförtroende* kontra om de också uppfattade dem som *tuffa* eller *töntiga* och fann som ni kan läsa i tabellerna nedan att 40 % tror att de tatuerade har *god självkänsla*, och 10 % att de har en *låg självkänsla*, samtidigt som 45 % tycker att de tatuerade är *tuffa*, och mindre än 10 % att de är *töntiga*. Vi drar slutsatsen att de som uppfattas som *tuffa* i samhället också uppfattas ha *god självkänsla*.

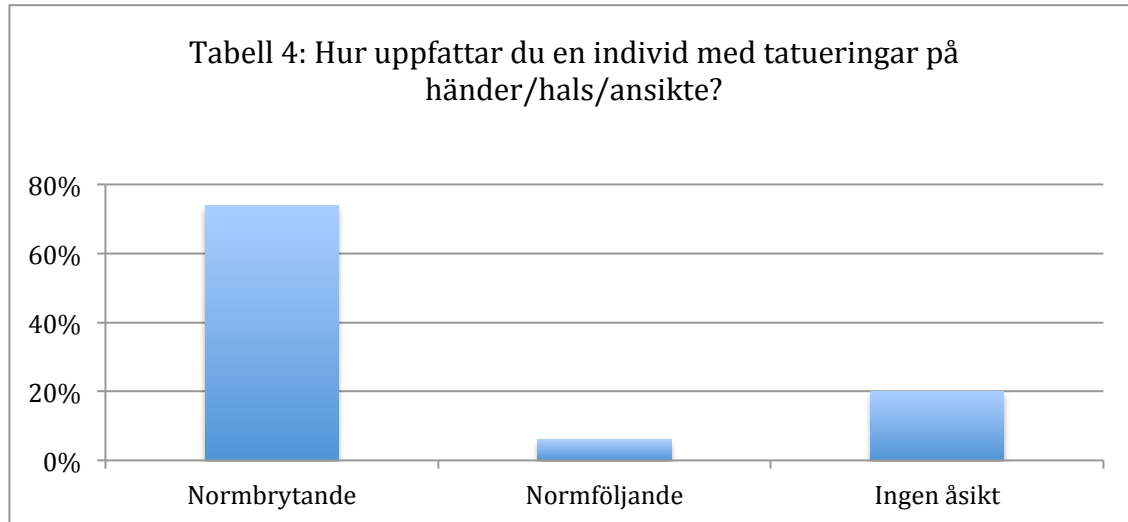

Vi fann att dubbelt så många tror att de tatuerade är *våldsbenägna* (20 %) istället för *lugna och sansade* (10 %). 70 % hade ingen åsikt här. Däremot tyckte nästan 45 % av termin 4 på socionomprogrammet i Göteborg att de personerna som har tatueringar i ansikte, på hals och händer är *provocerande*. Bara drygt 8 % av dem tycker att det *inte blir provocerade* alls.

I tabell 3 nedan kan man läsa ut att ca 90 % av de socionom-studerande tror att de som gör den extrema typen av tatueringar vill *sticka ut*. Bara 10 procent har ingen åsikt i denna fråga, och ingen utav de tillfrågade har valt det tredje alternativet, där de tror att man gör det för att *smälta in*. Vi fick också höga siffror när vi undersökte ifall de uppfattar att dessa personer vill vara *rebelliska* mot samhället genom sitt tatuering. 65 % svarade att de tror de, medan bara 5 % trodde motsatsen

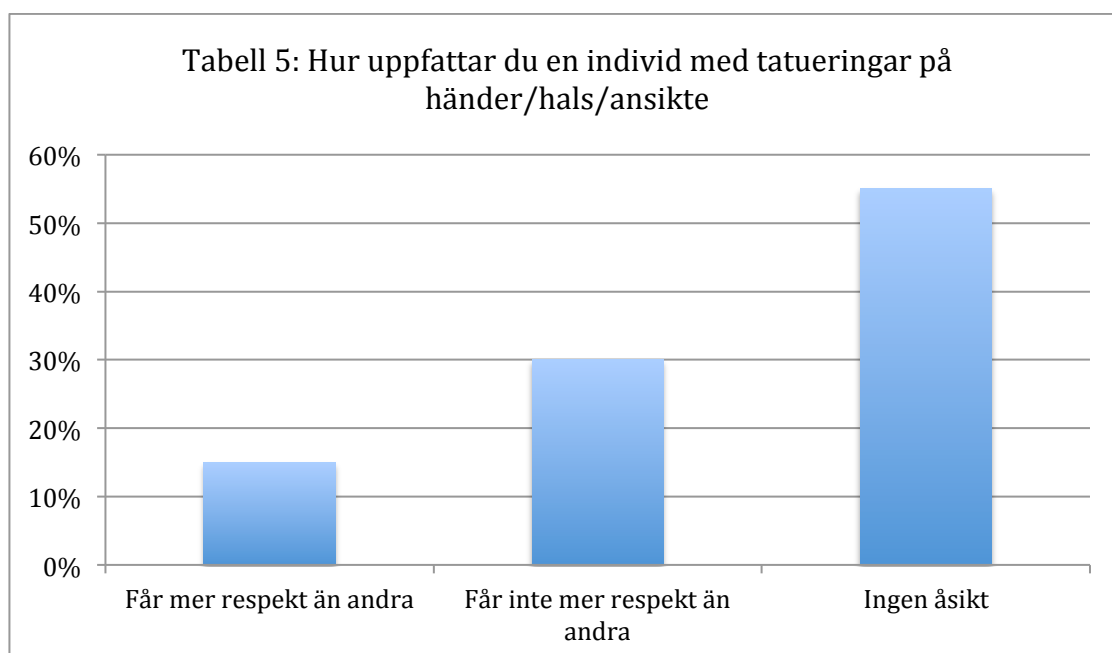

I svaren var det hög andel socionomstuderande som tyckte att de tatuerade var *normbrytande* med sitt tatuering. Som man kan se i tabell 4 är det över 70 % som uppfattar dem som *normbrytande*. 6 % uppfattar att de som tatueringar sig följer en norm i samhället.

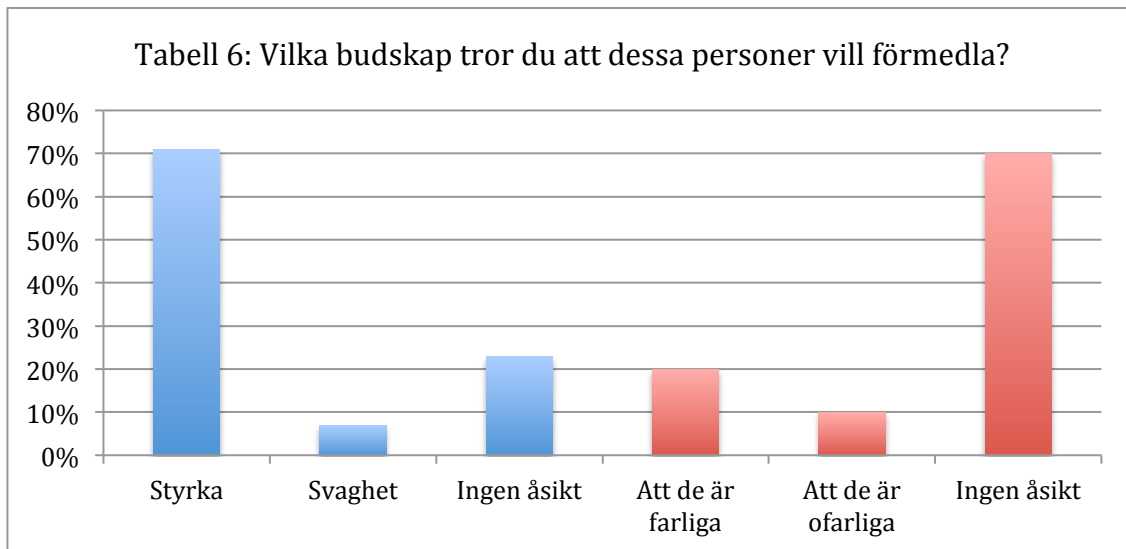
Så många socionomstudenter tror dock inte att dessa normbrytande tatuerade människorna *söker sin identitet*, utan ca 30 % tror att de är *trygga i sin egen identitet*, och 20 % tror att de söker efter den. Hälften utav de tillfrågade hade ingen åsikt i frågan.

I tabell 5 kan vi läsa ut att bara 15 % av de socionomstuderande uppfattar att de tatuerade *får mer respekt än andra i samhället*. 55 % har ingen åsikt. Frågan gäller emellertid om de studerande *uppfattar* att tatuerade får mer eller mindre respekt än andra i samhället. Man kan inte undgå att fundera på ifall de har svarat utifrån sig själva och ifall de ger dem mer respekt än andra eller inte.

Nämnvärt är i så fall att det är 15 % av de 55 svarande som gör skillnad på folk med tatueringar och folk utan när de interagerar. 8 stycken framtida socionomer ger alltså extremt tatuerade mer respekt i bemötandet än mot andra de möter.

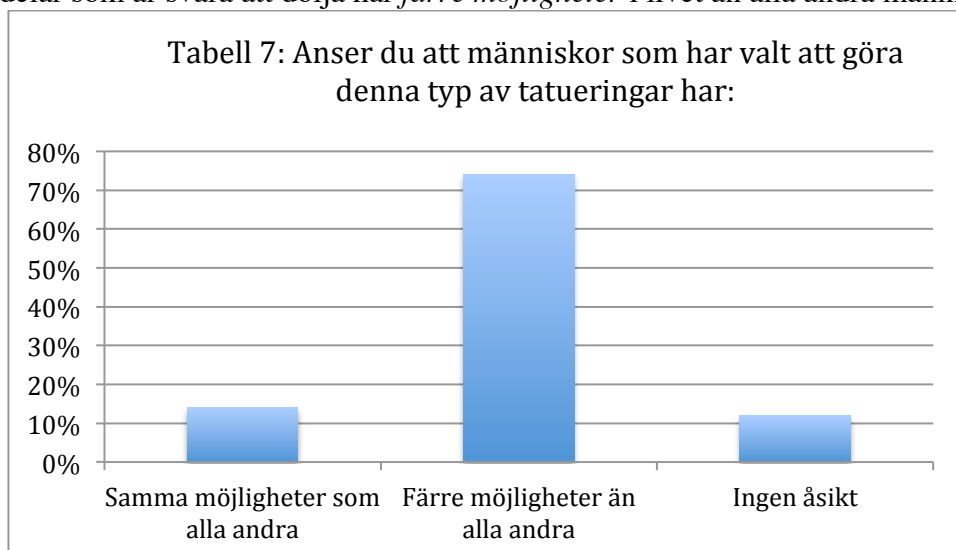
Efter dessa variabler började vi fråga socionomstudenterna vad de tror att de personer som gör dessa tatueringar *vill* förmedla med det. Här i tabell 6 kan vi se tydligt att socionomstudenterna tror att de tatuerar sig för att *förmedla styrka* till oss andra i samhället. På nästa fråga tror 20 % också att de vill förmedla att de är *farliga*, dock har 70 % ingen åsikt i den frågan.

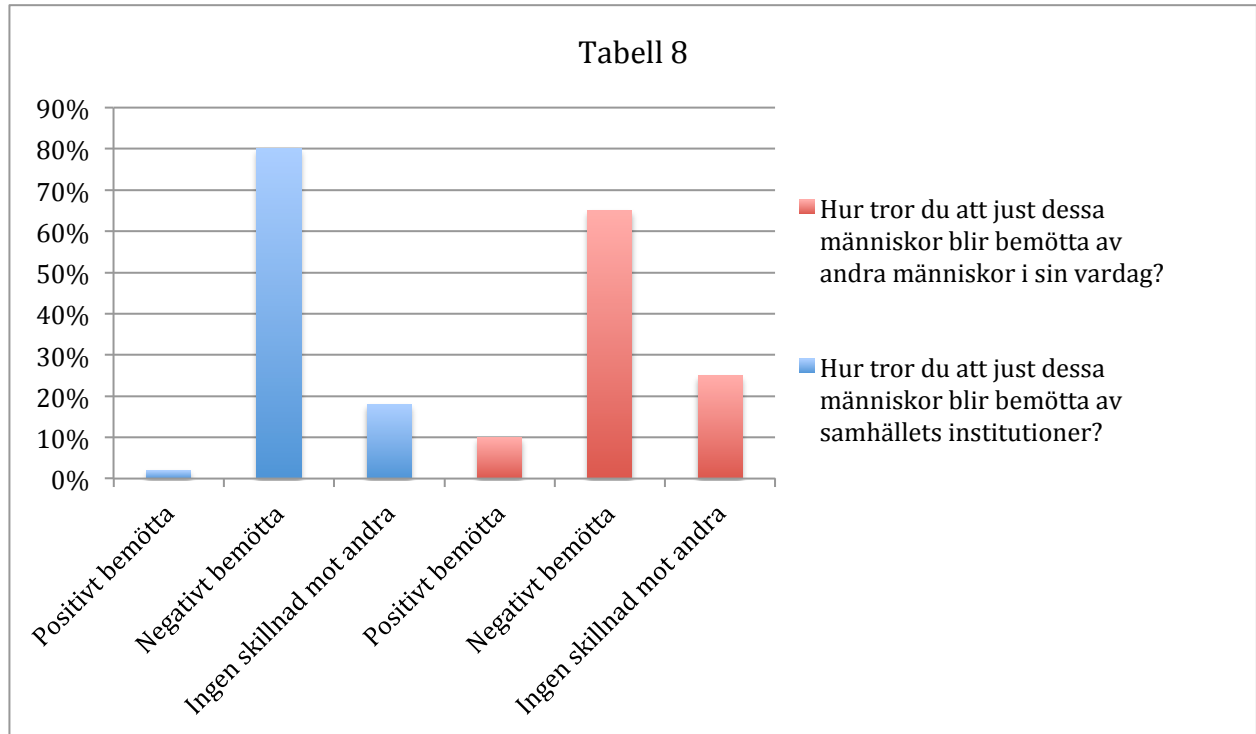
Nästa fråga de fick ta ställning till i enkäten var ifall de anser att människor som har valt att göra denna typ av tatueringar har (tabell 7):

- *Samma möjligheter som alla andra*
- *Färre möjligheter än alla andra*
- *Ingen åsikt*

Studien visar klart och tydligt i tabell 7 hur studenterna anser att de som tatuerar sig på kroppsdelar som är svåra att dölja har *färre möjligheter* i livet än alla andra människor.

Studien visar också att studenterna har svarat att de tror att de tatuerade blir *negativt bemötta* av samhällets olika institutioner och av människor de möter i sin vardag (tabell 8):

Kvalitativ ansats

När vi kodade den data vi samlat in genom intervjuer fick vi först fram 7 teman. Vi har slagit ihop dem och sorterat upp dem i 5 underrubriker som är betitlade med den frågan som rör informationen.

Vad tycker de tatuerade att de själva förmedlar för budskap med sina tatueringar?

Av de fem personer vi intervjuat jobbat två av dem, informant 1 och informant 2, som tatuere och de hade på många frågor entydiga svar. Att de är så synligt tatuerade är för dem en bra reklamskylt utåt, och det gör det enkelt för dem att få igång samtal om tatueringar i allmänna sammanhang även då de inte jobbar. Informant 1 fortsatte:

”Jag vill inte förmedla någonting egentligen, alla tatueringar nuförtiden ska ha en betydelse. Vilket inte en enda av mina har...”

Vi upplevde vid alla fem intervjutillfällena att personerna uttryckligen inte ville förmedla någonting till en början, men efter lite eftertanke kom det allt fler svar:

”Förr var det ju det att man hade vart på sjön eller kriminell.. Senare är det väl lite mer ett finger åt samhället. Egentligen vill man visa att man står lite utanför samhället, även fast man egentligen är en liten Svensson innerst inne..” - Informant 4

”Det finns givetvis en tanke om att synas, hellre okänd än okänd” - Informant 5.

Informant 3 tror att folk blir rädda och skrämda av honom ibland och att han förmedlar något som är negativt. Han tycker att han sticker ut men känner också att han aldrig passat in i det vanliga samhället.

”Jag känner att jag passar inte.. passar inte in i det vanliga samhället kanske. Jag har aldrig känt tillhörighet i det vanliga” – Informant 3.

Vi fann att alla informanterna efter fundering ville förmedla något budskap med sina synliga tatueringar, även fast de inte hade planerat det när de satte igång att täcka kroppen. Vad själva budskapet var varierade emellan dem, men flera av informanterna tatuerade sig för att de ville vara utanför det normala samhället när de gjorde det. Vi lyckades aldrig få reda på av informanterna exakt vad de menar med ”att vara utanför”.

”det är väl inte sådär egentligen något planerat budskap, utan det är mest att man sticker ut ifrån mängden. Att man inte är den där normen i samhället, man vill vara 1 % utav allt annat om man säger så” – Informant 3.

Informant 2 vill med sina tatueringar visa att hon är vuxen och kan göra vad hon vill och känner att via detta så tar folk henne mer på allvar och visar respekt för henne. Men även hon poängterar att det inte var tanken att få den reaktionen när hon började tatuera sig, utan snarare att det kommit som en effekt utav det.

Informant 3 berättar att han gjorde en av sina tatueringar för att det började bli allt vanligare med tatueringar, och för att fortfarande kunna sticka ut så tatuerade han sig på halsen. Dessa tre områden vi kallar "icke döljbara" var fortfarande grovt tabubelagda i början av 1990-talet. När han gjorde den ville han skicka en signal till samhället att han inte är en i mängden. Vidare förklarar han varför han har fortsatt att tatuera sig:

"Man är nog en trotsig tonåring, fast man är 44... haha".

Informant 4 vill förmedla att han är lite fräckare och tuffare än alla andra och att det är lite coolt med denna typ av tatueringar. Informant 3 är direkt rak under intervjun och berättar att han inte vill vara någon som följer ledet, utan en del av hans tatuering har varit för att spotta på samhället och mänskligheten.

Hur vill de tatuerade att folk ska uppfatta dem?

Alla våra informanter berättar hur de vill bli tagna för vilka de är och att man inte kan döma någon genom att se en utsida.

"Jag har ju inte blivit en annan person bara för att jag tatuerat mig" – informant 1.

Informant 2 tillsammans med informant 1 är av samma mening att de skulle vara roligt om folk tycker att de har fina tatueringar. Informant 2 vill annars bli uppfattad som den snälla, trevliga och ödmjuka människa hon är, men hon menar också att det är kul om folk blir provocerade utav tatueringarna:

"Man får ju alltid möta det här att "ja, vafan ska du göra när du blir gammal då?" – Ja, vad tror du? Jag ska vara cool som fan och vara gammal som alla andra, vad ska du göra?"

Informant 2 fortsätter sedan att hon inte vill uppfattas som att hon är som alla andra. Likaså gillar informant 3 när folk reagerar på hans tatueringar just för att han inte vill vara en i mängden. Han vill uppfattas som en ofarlig och snäll människa. Folk skall ta honom som han är men egentligen så bryr han sig inte om det. Det är viktigt för honom att folk inte tycker illa om honom:

"jag vet ju hur jag själv är, jag är trevlig!"

Informant 3 fortsätter dock prata om hur han kan använda sig av sitt yttre för att skaffa sig mer pondus i olika sammanhang och förstår att folk kan bli aningen skrämde av honom.

Informant 4 vill bli uppfattad som en rebell som är lite utanför samhället. Han trycker på att man inte kan se på en annan person om det är en galning eller en snäll människa. De attributen sitter inte i tatueringarna säger han. De attribut som sitter i tatueringarna är dock andra och han säger att han känner sig lite snyggare och säkrare i sin fysiska identitet med tatuerad kropp. Det är två andra informanter som menar att de vill synas för det motsatta könet och att det till viss del sporrar tatueringarna. Sammanfattningsvis är alla 5 informanterna samstämmiga i att de egentligen inte bryr sig om hur de blir uppfattade utan det viktigaste är att de blir sedda för dem de är.

Flera av informanterna tar upp aspekter om hur olika sammanhang påverkar dem, dels på grund av deras tatueringar, men även hur det påverkar deras aktiva tatuering.

Flera av de fem pratar om att de tenderar att umgås mer med folk som är tatuerade än personer som inte är det och att tatuerandet triggas inom den gruppen. Hela tiden förskjuts gränsen för vad som är extremt. Det uttrycks att de flesta är så gott som extremt tatuerade och att de lever lite som i en bubbla.

”Det blir ju mest dem jag umgås med de dagarna jag arbetar. Så då blir det att man hänger i kretsar där alla är tatuerade” - informant 1

De beskriver även kontexter där det kan vara negativt att vara tatuerad, till exempel vid olika typer av yrkes- och sportutövande. En av informanterna berättar att han i sitt arbete blivit ombud att täcka sina tatueringar då det ansågs kunna påverka de individer han i detta fall tog hand om.

Det är tydligt hur valet av tatueringar synliggör vem man är. Speciellt tydligt är det när tatueringen är gängrelaterad. Vi får uppfattningen av att det finns ett flertal olika tatueringar som signalerar kriminalitet. En av informanterna lyfter att en viss typ av ansiktstatuering i form av demoner och en text symboliserar kriminalitet i Köpenhamn. Olika typer av dessa tatueringar påstås visa vilka olika kriminella gäng personen tillhör. Fel val av tatueringar sägs kunna få ödesdiga konsekvenser. Ytterligare en informant berättar hur han blev misstagen för att vara kriminell när han var på semester i Polen. Han promenerade på en marknad och tror att på grund av att han har tatueringar i ansiktet och på händerna blev en äldre dam upprörd och skrek och jagade honom. Enligt honom verkar det som att det bara är före detta sjömän och kåkfarare som är tatuerade på det sättet i Polen.

Flera av informanterna pratar om att de är vana att omge sig med andra som är tatuerade och att de sällan känner av att folk tittar extra på dem. Informant 3 beskriver att när han är med sin sambo på hennes hemort så han känner sig mer uttittad än vad han är van vid på hemmaplan:

”När man kommer ner dit så är man ju en riktig freak alltså. Då känner jag mig jätteudda, där kan det vara jobbigt och där ställer de sig och riktigt tittar på en när man kommer in i affären”

Den kontexten där informanterna börjat tatuera sig har skilt sig något åt. En individ berättar att den första han gjorde var hemma hos en kompis i en ombyggd garderob, en av de andra informanterna berättar att han istället väntade med att tatuera sig tills han hade åldern inne och kunde gå till en riktig studio och få bra och snygga tatueringar. En tredje informant berättar att han började när han kom i kontakt med det kriminella gäng han var verksam i under sin ungdom.

Hur tror de tatuerade att utomstående uppfattar deras tatueringar?

Flera av informanterna beskriver att de bara får positiva reaktioner på sina tatueringar, men de resonerar också kring hur människor tenderar att bara berätta det som de gillar och tycker är bra. Så rimligtvis säger människor i allmänhet som tycker att det är hemskt ingenting. Informant 2 exemplifierar hur hon skulle kunna reagera om hon stötte på någon som sa det motsatta:

”Alltså om folk kommer fram till mig och säger ”fan vad ful tatuering du har” Jaha säger jag då, ”Fan vad ful du är!” – informant 2.

Men som sagt

”Oftast säger utomstående inte det som är negativt till personen utan att det bara blir det positiva som kommer fram” – informant 2.

Informant 3 berättar att han ibland kan känna att folk tittar lite extra på honom men inte mycket mer än det. Han känner att det blivit en skillnad i inställning till tatuerade människor de senaste åren för att samhällsklimatet har börjat förändra sig. Däremot tycker han att han ofta blir dömd på förhand. Emellanåt känns det som att han blir uppfattad som lågutbildad, men bemötandet är oftast trevligt.

Informant 2 tror att människor runt henne tänker att hon har fördärvat sin kropp. Hon var så liten och söt, och nu har hon istället gjort så här. Det är aldrig någon som uttryckligen sagt det till henne, men hon tror själv att många tänker det.

Vidare finns tankar hos informanterna att utomstående kan se på dem som om de har problem bara för att de har valt denna typ av tatueringar, eller att det kommer innebära problem när man har med dem att göra.

En informant menar att det som gör att utomstående kan känna en rädsla kan vara det att han uppfattas som kriminell av dem. Att han blir dömd utifrån detta hela tiden. Som en effekt av det ger människor honom mer respekt nu när han har mycket tatueringar. Han upplever också att han blir placerad i ett fack och att andra individer som vill framstå som ”macho” gärna vill försöka sätta honom på plats. Men oftast är det raka motsatsen – det finns en känsla av att folk låter honom vara ifred, och det, tror han är på grund av tatueringarna som syns.

Det dyker upp tankar hos flera av informanterna att andra kan uppleva att de har förstört sina kroppar, eller att de inte fått tillräckligt mycket kärlek som barn. De tror att det är gamla och förlegade tankesätt som finns kvar. En uttrycker att han känner att han döms och att folk tror att han är en huligan samt att det finns individer som i ett inledande skede är rädda för honom och kan gå långa omvägar för att inte komma för nära honom. Medan vi har en annan informant som säger att han har svårt att tro att folk skulle vara rädda för honom då han har ett så snällt och gulligt ansikte.

Hur blir de tatuerade bemötta av ordningsmakt och samhällets institutioner?

”Jag tror inte att det är någon skillnad i hur man blir bemöt på sådant som är uppbyggt som företag, de ser till materiella tillgångar och de flesta som jobbar där har egna tatueringar” – informant 1.

I kontakt med statliga myndigheter har han dock märkt av lite mer fördomar. Till exempel på arbetsförmedlingen.

”Där tittar de mer på dina tatueringar och utgår ifrån att du platsar som lagerarbetare istället för att titta på vad du har för erfarenhet och utbildning”

Han tror själv att detta beror på att det sitter en föråldrad generation av arbetare på denna typ av institutioner.

Informant 2 upplevde tidigare att hon inte blivit tagen på allvar av socialkontor, men tror att hon nu skulle få ett bättre bemötande än tidigare. Hon tror att personalen där skulle visa henne mer respekt och ta henne på allvar.

Informant 3 känner att polisen behandlat honom väl de gånger de har haft kontakt men att de kan vara hårdare och tuffare mot honom inledningsvis. Till exempel att de är hårdare emot honom än vad de kan vara emot hans kompisar som har mindre tatueringar. Men när han väl pratar med dem så brukar det inte vara några bekymmer.

”De har mest varit fascinerade, kommit in i cellen och kollat lite...” – Informant 3.

Informant 4 upplever inte att han får något särskilt bemötande men är rätt säker på att han har färre möjligheter än alla andra och kan inte ta vilka jobb som helst. Exempelvis känner han att ta ett jobb på bank aldrig skulle bli aktuellt.

Informant 5 säger att de gånger det blir bekymmer så är det primärt väktare och vakter på krogar som kan störa sig på tatueringarna. I övrigt har han aldrig upplevt sig illa bemöt av poliser eller andra institutioner i samhället.

Hur ser extremt tatuerade på andra med samma typ av tatueringar?

Informant 1 tror att det är kvalitén på tatueringarna som är avgörande för hur personerna blir bemötta. Folk reagerar troligtvis mer negativt på dåligt gjorda tatueringar än de som är riktigt bra. Det finns ett stort antal personer som tatuerar sig hos oseriösa människor som gör detta hemma som hobby. Enligt informanten rör det sig oftast om sämre bemedlade människor som väljer den typ av billiga och oftast sämre tatueringar. Han tror att det rör sig om personer som snabbt vill framstå som tuffa och få en fasad utåt som förmedlar den känslan. Informant 2 tänker att bemötande av folk med tatueringar oftast inte har med tatueringarna att göra utan hur personen i övrigt ser ut. Hon menar att det finns tatueringar som har anknytning till olika grupperingar som enligt henne kan härledas till kriminella grupperingar. Informant 3 säger att han nu inte bryr sig om sina egna tatueringar längre. Han har blivit så gammal att det inte finns något behov av att hävda sig själv via dem längre. Enligt honom så har det blivit mycket extremare med tatueringar nuförtiden än när han började och nu finns personer som täcker hela ansiktet och han tänker ”hur fan ser personen ut” men att han vänjer sig vid det med.

Att det finns personer som medvetet väljer att bara tatuera händer, hals och ansikte är något som han starkt ogillar:

”Det är bara för att få en image, de köper sig sin identitet.

Men de försöker skapa den bilden av sig själva som de har av oss, vi med faktiskt mycket tatueringar, den här tuffa, hårda respekten. Men det är liksom en nidbild. De sitter bara på ytan på dem, som en fasad utåt” – Informant 3.

Han menar också att mycket av tatueringarna han har bär med sig en historia om honom och han tycker att det finns mer bakom dem än när personer går in i studion i början av året för att komma ut ett år senare med hela armarna färdiga.

Han berättar att han avråder lite yngre att köra för mycket alldeles för fort.

”Man har inte hittat sig själv. Är man i den åldern så söker man fortfarande sin identitet. Men den identitet är kanske inte samma när du är 30 år. Jag har väl haft tur eller oturen till att fastnat som när jag var 16...” – Informant 3.

Informant 4 känner att han är övertygad om att det finns personer som gör dessa tre typer av tatueringar för att framstå som tuffa och hårda. En del kanske gör det för att det är snyggt men trycker på att det troligen handlar om image. Han själv säger att han tycker det ser schysst och fräckt ut på andra. Informant 5 tror att folk tatuerar sig på de kroppsdelarna för att synas och ta plats.

Analys

Analys på kvantitativ ansats

Om vi börjar på fråga ett i enkäten utifrån Goffman (2011) så tar de flesta socionomstudenterna inte ställning till om man vill tillskriva tatuerade personer egenskapen trevlig eller otrevlig. Det är endast 25 % av dem som tar ställning. 15 % uppfattar extremt tatuerade som trevliga och 10 % tillskriver dem egenskapen otrevlig. Vi drar slutsatsen att 10 % skulle kunna stigmatisera tatuerade personer och utifrån Sanders (1989) skulle detta kunna bero på dessa personers uppfattning av utseendet. Enligt Hewitt (1997) kan det vara så att de socionomstudenter som svarat negativt finner tatueringarna störande (Hewitt, 1997). Vidare när vi tittar på vilka stigmat och egenskaper socionomstudenterna tillskriver de tatuerade är det 55 % som kategoriserar dem som lågutbildade. Utifrån Sanders (1989) tolkar vi att mycket handlar om hur de tatuerade kategoriseras utifrån sitt utseende. Det skulle kunna vara som Goffman (2011) säger att tatueringarna här är tecken som studenterna tillskriver betydelsen lågutbildad. Sanders (1989) nämner att tatuerade tidigare tillskrivits egenskaper så som aggressiva, kriminella och fientliga med mera. Detta är något som vi kan se spår av i enkätresultatet; exempelvis att 35 % uppfattade dem som kriminella, 20 % uppfattade dem som våldsbenägna, 45 % ansåg dem vara provocerande. Dessa egenskaper relaterar vi även här till socionomstudenters syn på utseende och vad de förväntar sig för beteende ifrån de tatuerade individerna.

90 % av de svarande säger att de tror att tatueringarna är gjorda för att personerna vill sticka ut och 65 % tror att det är individer som vill vara rebelliska gentemot samhället. Utifrån Goffman (2011) kan man tolka det som att socionomstudenterna tror att detta är individer som inte vill följa de sociala spelreglerna som är i vissa sociala miljöer. Detta blir även tydligt när socionomstudenterna tror att det är för att bryta normen som de personerna tatuerar sig på detta sätt. I sista delen av enkäten svarade ca 70 % att de extremt tatuerade individerna har färre möjligheter i samhället. Enligt Goffman (2011) skulle det kunna vara så att socionomstudenterna tror att tatueringarna är ett stigma och att den virtuella identiteten gör att dessa individer inte accepteras av samhället. Enligt Brousseau, Purcell och Hajeski (2009) får man i dagens samhälle *välja* sin egen identitet när man själv väljer sin tatuering. Svensson (1998) skriver att det är viktigare att ha en identitet än att passa in i samhället. 30 % av studenterna uppfattar att de extremt tatuerade söker sin identitet. Svensson (1998) skriver också hur processen att socialisera vänt sig inåt för att skapa en identitet, vilket kan förklara varför 30 % tror att de tatuerade söker den.

Vidare tror ca 80 % av de svarande att de tatuerade får ett sämre bemötande av samhällets institutioner. Vi tolkar det, genom Goffmans (2011) teori, att socionomstudenter tror att samhället stigmatiserar dessa individer och tillskriver dem ogiltiga egenskaper, och att dessa egenskaper då är mindre önskvärda i samhället.

Enligt Hewitt (1997) kan det vara att socionomstudenter tror att institutionernas representanter uppfattar de tatuerade som störande och att dessa representanter, enligt Sanders (1989), koordinerar sin sociala interaktion med de tatuerade utifrån hur de uppfattar deras utseende. Sedan tror 65 % av studenterna att de tatuerade får ett sämre bemötande i sin vardag. Studenterna tror alltså att de tatuerades utseende påverkar hur andra människor interagerar med dem (Sanders, 1989). Enligt Hewitt (1997) kan det

vara så att socionomstudenterna tror att betraktaren blir förvirrad av de tatuerades sätt att smycka sina kroppar (Hewitt, 1997). Socionomstudenterna menar att övriga samhället stigmatiserar de tatuerade, vilket skulle kunna visa sig i att samhället tillskriver individerna olika egenskaper som ej är önskvärda (Goffman, 2011). Enligt Jansson (2001) skapar man identiteten genom en process som påverkas av individen och dennes sociala omgivning. Om nu den sociala omgivningen, alltså samhället, runt den tatuerade uppfattar denne som kriminell, utanför samhället, provocerande och lågutbildad så kommer personen också bli bemött utifrån det (Jansson, 2001).

Analys på kvalitativ ansats

När vi tittar på den inledande delen av den kvalitativa empirin utifrån Goffman (1974) kan man se att interaktionen mellan informanterna och ”vanliga” människor påverkas av den roll som de tatuerade förväntas spela upp. Enligt dem själva blir ”folk” rädda och skrämda av de tatuerade vid interaktionstillfällena. Något som är genomgående för alla 5 informanterna är att de i sitt framträdande vill synliggöra att det står utanför samhället. Detta synliggör de då med handlingar som befäster deras roller som utanför, handlingar som de själva förklarar är det extrema tatuerandet. Informant 2 vill i sin roll spela upp att hon är vuxen och kompetent, vilket i sin tur kräver att mottagaren av det som spelas upp tror på att hon är vuxen och kompetent. Enligt Goffman (2011) måste rollinnehavaren tas på allvar. Slutsatsen att personerna får den uppfattningen utifrån att informanten har tatueringar eller inte kan vi inte hävda, men det är hennes egen upplevelse utav det.

Informant 3 har medvetet valt att synliggöra sig själv med en personlig fasad (Goffman, 1974), som i hans fall är en väl synlig halstatuering. Informant fyra vill med sin personliga fasad spela upp att han är fräckare och tuffare än andra. Alltså att han lägger sig till med ett manér som agerar på ett visst sätt och hans roll uppfattas förhoppningsvis av mottagarna på det sättet som han har tänkt sig. Med Goffmans (1974) teori kan man säga att de attributen han vill spela upp är en del av den mask han strävar efter att ha på sig i de roller han vill spela upp. Informanterna berättar att de umgås med andra individer som är tatuerade och detta kan vara en del i Goffmans (1974) teori om när en roll spelas vid upprepade tillfällen inför samma publik så skapas det sociala samband (Goffman 1974). Utifrån detta kan man se att dessa individer spelar upp snarlika roller och att det är utifrån dessa roller de känner varandra. När man tittar på begreppet *inramning* i empirin blir det tydligt att det är kontextbundet. Detta påverkar informanterna i situationer där deras vanliga miljö byts ut mot en annan och deras roll blir då mer problematisk att spela upp (Goffman, 1974). Det ger informant 3 bra exempel på när han berättar om hur han hälsar på i sin sambos hemstad och känner sig som ett freak.

Två av informanterna nämner att de tror att vissa andra personer väljer att göra denna typ av tatueringar då de individerna förväntar sig att dessa roller skall innebära att de får ett visst bemötande ifrån dem som de spelar upp rollen mot. De tror att de kan ta på sig masken och få det mottagandet de ser andra få. Då informanterna själva anser sig vara avvikande gentemot samhället, och det är det rådande samhället som avgör vilka egenskaper som räknas ”vanliga” respektive ”ovanliga”, så väljer de enligt dem själva ett stigma för att vara avvikande, då i form av tatueringar de inte kan dölja. Informant 3 berättar hur han själv valde sin roll och sitt stigma i början på 1990-talet då det fortfarande var tabubelagt att tatuera halsen och ansiktet. Signalen blir i detta fall rollen som avvikare gentemot samhället där han visar upp sitt stigma för att med hjälp

av detta kategorisera sig som avvikare i samhället. Det faktum att de tatuerade säger att de nästan bara umgås med andra tatuerade i grupp kan man utifrån Goffman (2011) tolka som att dessa individer hittar andra tatuerade som är positivt inställda till dem då de bär liknade stigmat som de själva gör (Goffman, 2011). Det blir tydligt att de, som John och Sabljar (2010) påstår, känner samhörighet med sin egen grupp och tar varandra för de egenskaper de har (John & Sabljar, 2010). Alsmark (1997) verifierar påståendet och säger att man inte känner större främlingskänsla i den grupp man anser vara sin egen (Alsmark, 1997). De sociala spelreglerna i en sådan här grupp blir att man innehar tatueringar och troligen den typen av stigmatiserande tatueringar som vi valt att fokusera på. Det sker en normalisering när de socialiserar med personer som bär samma eller snarlika stigmat som de själva bär.

Något som också blir tydligt är att när de socialiserar med varandra så accepteras de för de extrema tatueringar de har som en del av normaliseringen i gruppen (Goffman 2011). Man kan utifrån Goffman (2011) se att informanterna gör skillnad på individer som har "hemmagjorda" tatueringar eller "riktiga" tatueringar. Hemmagjorda anses vara något som är mindre önskvärdt och informant 1 tillskriver denna grupp av individer egenskaper som mindre bemedlade. Det tolkar vi som att de inom sin egen grupp (tatuerade) stigmatiserar individer som har sämre kvalitet på de tatueringar de har. Utifrån Goffman (2011) kan man säga att dessa individer avskärmas från den grupp som informanterna själva anser sig tillhöra (Goffman, 2011). Vi tycker det är tydligt hur informanterna kategoriserar inom sin egen grupp – tatuerade - och hur John och Sabljars (2010) "de-grupp" består av folk som informanterna inte identifierar sig med och gör att de måste försvara sig själva (John & Sabljar, 2010).

Att två av informanterna jobbar som tatuere kan vi genom Goffman (2011) tolka som att dessa individer vinner en högre status inom den egna gruppen och att de blir representanter för dem, exempelvis när den som är tatuere säger att hans tatueringar fungerar som reklam och att folk kommer fram och pratar med honom gällande hans tatueringar. Vi tolkar det som att de ser sig själva som ett ansikte och språkrör utåt för gruppen. Informanterna beskriver en tydlig skillnad mellan sin virtuella identitet och deras faktiska identitet. De vill bli tagna för dem de verkligen är och inte dem de uppfattas vara på grund av sina synliga stigmat. När vi tittar på vad informant 3 har sagt blir det tydligt att folk kan uppleva hans virtuella identitet som skrämmande men enligt honom själv så är han en snäll person och vi får en tydlig diskrepans mellan hans virtuella identitet och hans faktiska identitet, enligt honom själv (Goffman, 2011). Här är det tydligt hur informanten tycker att människor i allmänhet har klumpat ihop honom i en "de-grupp" och inte ser honom som en egen person med de unika egenskaper han har, utan som del i en okänd grupp där alla medlemmar blir generaliserade kollektivt (John & Sabljar, 2010).

Det fenomen som Goffman (2011) beskriver när de stigmatiserade känner sig obekväma i blandade sociala miljöer kan vi direkt koppla till när informant 3 är på annan ort och rör sig i en miljö där han normalt sett inte befinner sig. Att han känner sig uttittad kan vara ett exempel på den ångslighet Goffman (2011) menar kan uppstå hos stigmatiserade individer i en annan kontext än den de normalt befinner sig i. Fast det kan lika gärna vara ett exempel på att informant 3:s normala när miljö har utvecklat en tolerans och har ett oberört bemötande av honom hemmavid (Goffman 2011) samt att han hemma tillhör vad John och Sabljar (2010) kallar "vi-grupp", där han ses som individ med egenskaper och inte blir tagen för något han inte är. När

informanterna lyfter att det finns vissa typer av tatueringar som kan ha en kriminell anknytning så blir det utifrån Goffmans (2011) stigmatologi så att det används för att sända social information gällande tillhörighet till andra människor. I detta fall skulle det innebära att en demon i ansiktet visar att man tillhör ett visst kriminellt gäng, och valet av placeringen kan härledas till att visibiliteten är en avgörande faktor för att andra individer tydligt skall kunna avläsa detta. Det är alltså något man vill förmedla till andra. Enligt Svensson (1998) kan det vara så att de vill visa att de tillhör den gruppen, men det kan också vara så att de snarare vill visa att de tar avstånd från vissa andra miljöer och grupper (Svensson 1998).

Stigma i bemötande av samhällets institutioner och i samhället

Flera av informanternas beskrivningar av att det oftast får positiv respons på sina tatueringar skulle kunna tolkas som att de individer som stigmatiserar dem faktiskt inte låtsas om att de ser informanterna. Vidare kan det vara att individer som möter dem tillskriver dem egenskaper som de enligt sig själva inte har (Goffman, 2011). Ett exempel på tillskriven egenskap är att informanterna skulle vara kriminella. Informant tre nämner att han ibland blir bemött som om han vore kriminell och stigmatiseringen som sker av honom där leder till att han får mer respekt av andra, vilket visar sig i att han blir lämnad ifred eller att folk försöker "sätta honom på plats". Det är exempel på en visuellt stigmatiserad individ som antagligen uppfattas som påträngande eller att andra individer inte låtsas om honom (Goffman, 2011). Informant 5 har liknande upplevelser och har fått mycket hårt bemötande av väktare. Troligtvis beror det på att hans stigma upplevs som påträngande i vissa situationer, och att det finns förutfattade meningar om den stigmatiserade gruppen (Goffman, 2011).

Bemötandet de får av människor i samhället överlag upplever inte informanterna i den kvalitativa ansatsen som något problem. Vi ser hur informanterna har en ambivalens till deras roll i samhället, då de vill sticka ut, provocera och inte vara en del av samhället, samtidigt som de tycker sig vara en del utav det. Informant 1 upplever att han blivit stigmatiserad när han har haft kontakt med arbetsförmedlingen. Där har han tillskrivits egenskaper som han själv inte anser sig ha och enligt Goffman (2011) kan det bero på att personen som möter informant 1 reducerar honom i sitt medvetande, för att informanten tillskrivs oönskade egenskaper via sitt utseende.

Gällande hedersstigma blir det tydligt att informant 3 upplever hur han får utstå hårdare sanktioner ifrån ordningsmakten än vad hans vänner med färre synliga tatueringar får göra. Enligt honom själv beror det troligtvis just på grund av de synliga tatueringar han har i sitt ansikte och på sina händer. Vi tolkar detta som att han har vad Goffman (2011) benämner som hedersstigma. Det har han för att han är mest extrem i sin grupp, vilket gör att de andra med mindre visibla tatueringar kommer i skymundan. Det är inte ovanligt att personerna med hedersstigma får ta emot mer kraftfulla sanktioner än övriga i samma grupp som har ett normalt stigma (Goffman, 2011).

När vi analyserar empirin utifrån Sanders (1989), om hur utseendet påverkar en individs identitet och interaktionen med andra, blir det tydligt att informanterna upplever att deras sociala interaktion inte påverkas speciellt mycket av deras tatueringar. Vi tolkar att valet att tatuera sig på det sätt de gjort är deras sätt att konstruera och kontrollera sin sociala identitet. Informant 3 beskriver individer som bara tatuera de kroppsdelar vi avgränsat oss till. Informanten tror att de gjort detta enbart i syfte för att konstruera sig en social identitet som sänder budskap om att de

skulle vara tuffa, hårda och liknande. Han tror att andra gör den typen av tatueringar för att de vill påverka sin sociala interaktion. Informant 2 belyser att hon kontrollerat sin sociala identitet med hjälp av sina tatueringar på så vis att hon skall framstå som mer vuxen och kompetent. Hennes förändring av sitt utseende bör då påverka koordinerandet av den sociala interaktionen hon har med andra individer (Sanders 1989). Då deras uppfattning av henne troligen är en annan än när hon inte var tatuerad. Vi ser utifrån informant 1 uttalande om att det är mindre bemedlade som har dåligt hemgjorda tatueringar att han där kategoriserar dessa individer utefter deras utseende (Sanders, 1989). Enligt John och Sabljar (2010) är det lättare för informant 1 att betrakta gruppen som homogen och generalisera dem kollektivt ju mindre han vet om dem som personer. När han omedvetet delat in dem i "de-gruppen" påverkar kategoriseringen hur han uppfattar de enskilda individerna (John & Sabljar, 2010), och i detta fall tillskriver han dem egenskapen "mindre bemedlade". Informant 4 säger att han tycker det är häftigt och fräckt med individer som har tatueringar på händer hals och ansikte. Utifrån Sanders (1989) så påverkar informant 4:s uppfattning av utseende troligen hur hans sociala interaktion sker med dessa individer. När vi tittar på vad informant 2 sagt om individer med tatueringar relaterade till den kriminella världen kan man utifrån Sanders (1989) tänka sig att dessa individer har gjort en medveten kontroll av sin sociala identitet för att via detta styra deras sociala interaktion. Att valet av tatuering kan få problematiska konsekvenser kan man relatera till att utseendet påverkar det förväntade beteendet. Även enligt Hewitt (1997) påverkas betraktaren av tatueringen. Vilket vi vidare kopplar till Sanders (1989) att det påverkar den sociala interaktionen.

Diskussion och jämförelse

Av våra informanter i den kvalitativa ansatsen har vi funnit två typer av framträdanden hos de tatuerade som deltog i studien. Det finns skillnader och likheter mellan de två grupperna. Grupp ett vill framstå som så snälla och ödmjuka som de faktiskt är, och grupp två vill framstå som snälla men tuffa. Likheten mellan dem är att alla på något sätt vill sticka ut från samhället och avvika från normen. Den likheten uppfattar även socionomstudenterna att de tatuerade vill förmedla, då 90 % av dem tror att de gjort tatueringarna för att sticka ut, 65 % att de vill vara rebelliska mot samhället. Vi tolkar detta som att den roll de tatuerade spelar upp uppfattas och bekräftas av betraktarna (i detta fall socionomstudenterna), vilket är ett resultat av och att deras intention med tatueringarna fått ett gynnsamt utslag. Vidare har vi ett stort gäng studenter som uppfattar de tatuerade som tuffa och provocerande, precis som några utav de intervjuade till framstå som. Rimligtvis finns det många extremt tatuerade i samhället som får allmänheten att uppfatta dem som tuffa och provocerande, även om inte alla utav dem vill det. Allmänheten grupperar alltså de extremt tatuerade som en ”de-grupp” och drar en kollektivt generell slutsats om dem som personer. Vi har dock intervjuat ett par som snarare vill framstå som trevliga och snälla, men det var inte lika hög grad av socionomstudenterna som tillskrev de tatuerade de egenskaperna. Bara runt 15 % uppfattade dem som trevliga. I den frågan var det dock 75 % av studenterna som valde att inte ha någon åsikt. Vi tolkar det som att dessa 75 % inte tycker att man kan avgöra ifall en person är trevlig eller otrevlig bara genom att se de yttre attributen. Däremot har de inte den åsikten rakt igenom, utan det är lägre grad som inte har någon åsikt när vi frågar om de tatuerade uppfattas som kriminella, våldsbenägna eller provocerande.

En del utav de egenskaper i fasaden som vissa av de tatuerade vill spela upp tolkas inte på önskat sätt utav betraktarna. Till exempel att de tatuerade vill framstå som snälla och trevliga (några vill framstå som tuffa också), medan somliga av socionomstudenterna tillskriver dem egenskaper som kriminalitet istället. Detta fenomen tolkar vi som att en del av socionomstudenterna dömer dessa tatuerade människor utifrån den virtuella identiteten som de ser, och inte den faktiska identiteten som den tatuerade också har. Därför stigmatiserar somliga socionomstuderande även de tatuerade som inte vill framstå som tuffa och kriminella, alltså de som bara vill uppfattas som trevliga och snälla. Även i dessa frågor har vi en stor frekvens studenter som inte vill ta ställning. Vi tolkar efter samma resonemang som tidigare, att de inte tror att man kan göra en sådan bedömning utefter de yttre attributen.

Vi ser att en del av socionomstudenterna rent hypotetiskt skulle kunna diskriminera de tatuerade vid ett möte, på grund utav förutfattade meningar som vi ser inte stämmer helt. De tatuerade själva säger sig inte ha alla de tillskrivna egenskaperna, men en del av socionomstudenterna tror att de besitter dem. De extremt tatuerade säger att små delar av samhället kan göra att de känner sig sämre bemötta, exempelvis väktare och arbetsförmedling, men samhället i stort är det ingen av de intervjuade som upplever att de blir negativt bemötta av. Socionomstudenterna tror dock i hög utsträckning att de tatuerade blir negativt bemötta av både samhällets institutioner och övriga samhället. Detta kan vi tolka på två sätt. Enligt våra informanter stämmer inte den bilden, och då kan vi tolka det som att den faktiskt inte stämmer. Eller så kan vi tolka det genom Goffman (2011) att de stigmatiserade informanterna samverkar med samhället på ett

sätt som om deras stigma inte fanns. Det påståendet underbyggs med empirin där flera av de tatuerade påstår att de aldrig tänker på att de är tatuerade.

På en punkt är dock informanterna och socionomstudenterna överens. 70 % av de tillfrågade studenterna anser att extremt tatuerade har färre möjligheter i samhället. En av våra informanter uttrycker tydligt hur han tror att han inte har samma möjligheter som andra människor utan tatueringar. Vi tror att informanten har den bilden för att han ständigt blir bemött på ett sätt som speglar honom den bilden. Han blir ständigt stigmatiserad och att han själv uppfattar sig ha sämre möjligheter är inte konstigt när så stor andel av studenterna anser att han har det. Att studenterna tror som de gör tolkar vi genom Sanders (1989) om hur man blir påverkad av en persons utseende och sedan tillskriver egenskaper som man inte har en aning om. Detta påverkar interaktionen där informanten får känslan av stigmatisering och att han har färre möjligheter.

Vi ser en samstämmighet mellan att informanterna vill sticka ut och att en stor andel studenter svarar att de tror att de tatuerade vill sticka ut. Goffman (2011) säger att när man möter en individ som avviker från de sociala spelregler som råder i den befintliga miljön så tillskriver man personen egenskaper och en social identitet som är mindre önskvärd. Vi tror att socionomstudenterna tänker att folk i allmänhet (eller de själva) som möter de avvikande med tatueringar, tillskriver dessa mindre önskvärda egenskaper och bemöter dem ut efter det. 70 % av studenterna tyckte att de tatuerade är normbrytande, 90 % att de vill sticka ut i samhället. De tatuerade själva vill sticka ut i samhället och vara normbrytande. Alltså är de samstämmiga, och den bilden som de tatuerade vill sända uppfattas även likadant av betraktarna.

Slutsats

Efter att ha genomfört denna studie inom ramen för en kandidatuppsats och samlat in empiri för att svara på vårt syfte kan vi påstå följande:

De extremt tatuerade löper en risk att få ett sämre bemötande i samhället på grund av att de innehar ett synligt stigma. Vi ser att socionomstudenter på termin 4 vid Göteborgs Universitet har fördomar och tillskriver de tatuerade ogiltiga egenskaper. Studenterna klumpar ihop, kategoriserar och generaliserar de tatuerade där gruppens medlemmar inte är en homogen grupp. De tatuerade upplever sig bara bli dåligt bemötta i en ytterst liten del av samhället, och den delen är endast på vissa av samhällets institutioner. Vi kan se genom vår empiri att socionomstudenter dömer, och tror att samhället dömer, människor utifrån utseende och yttre attribut. Detta får en direkt följd för hur de extremt tatuerade individerna blir bemötta, då utseendet påverkar interaktionen.

Då socionomstudenter i hög utsträckning kommer att arbeta inom samhällets olika institutioner ser vi att det finns en risk för att dessa personer ger ett bemötande gentemot extremt tatuerade som är negativt och skiljer sig mot deras bemötande gentemot icke-tatuerade. Vi tycker att det är bekymmersamt att människor blir diskriminerade utifrån yttre attribut. Rasism är enligt vår uppfattning ett mer synliggjort problem inom socialtjänst och socialt arbete, men att vara extremt tatuerad är ett nytt fenomen i Sverige och det har inte forskats något på området. Därför tycker vi att det är av stor vikt att problematisera och belysa människors åsikter och fördomar så att man aktivt kan jobba för att ta bort stigmat för dessa människor. Samhället måste inse att det finns fler människor än de kriminella som tatuerar sig på synliga kroppsdelar samt att man inte kan utläsa ett beteende efter ett utseende.

Som ett biresultat har vi funnit att de tatuerade stigmatiserar inom gruppen. De menar att detta beror på kvalitén av dessa individers tatueringar samt om valet av tatueringarnas placering har en tilltänkt status.

Vi fann också oss själva motbevisade i vårt påstående om att alla socionomstudenter skulle vara ”politiskt korrekta” och fria från fördomar. Att de har fördomar kan vara ett resultat av hur enkäten var utformad, och egentligen kanske inte är så de resonerar. Eller så är studenterna inte mer fördomsfria än vad icke-socionomstuderande människor är, utan är en lika stor del av stigmatisering och diskriminering i samhället som resten av befolkningen.

Förslag på vidare forskning

För vidare forskning skulle vi författare tycka att det vore intressant att göra djupgående intervjuer både med de tatuerade och socionomstudenterna för att reda ut ett antal frågeställningar.

Vi funderar på hur extremt tatuerades faktiskt blir bemötta av samhällets institutioner. De som vi har pratat med upplever det på ett visst sätt, men är det så generellt? Att prata med fler extremt tatuerade om saken skulle ge större möjlighet att generalisera den vetenskapen. Det vore även intressant att prata med de nämnda institutionerna för att se hur de jobbar med problemet. De kanske inte ens är medvetna?

En annan intressant sak att undersöka är hur samhällets syn på tatueringar förändras över tid. Att prata med människor från flera olika generationer och jämföra deras syn och värderingar i någon form av diskursanalys.

Att belysa materialet, eller genomföra en liknande studie, ur andra teoretiska perspektiv, exempelvis stämplingsteori, skulle kunna ge studien en annan vinkling och man kan troligtvis belysa problemet i samhället med andra perspektiv. Det kan ge ett större djup på området och det skulle bli möjligt att resonera om olika aspekter av hur extremt tatuerade upplevs och bemöts i samhället.

Vi har också börjat fundera över hur socionomstudenter hanterar sina fördomar. Bemöter de folk utifrån dem, eller är de medvetna och gör andra val i sitt bemötande? Denna frågeställning är mycket viktigt för socialt arbete då denna skulle kunna lyfta aspekter som professionalitet i bemötandet av framtida klienter. Man skulle kunna i en sådan studie resonera och belysa socionomstudenters tankar om likabehandling och diskriminering i socialt arbete.

Källförteckning

Tryckta källor

Alsmark, Gunnar (1997) *Skjorta eller själ?: kulturella identiteter i tid och rum*, Lund: Studentlitteratur

Boolsen, Marete Watt (2007) *Kvalitativa analyser*, Malmö, Gleerups Utbildning AB

Brousseau, Marsel, Purcell, Lisa, Hajeski, Nancy (2010) *Tatueringar: konst på hud*, Västerås, Ica Bokförlag

Bryman, Alan (2008) *Samhällsvetenskapliga metoder*, Malmö, Liber AB

Dalen, Monica (2007) *Intervju som metod*, Malmö, Gleerups Utbildning AB

Ferrell, Jeff, & Hamm, Mark. S (1998) *Ethnography at the Edge. Crime, Deviance and Field Research*, Boston, Northeastern University Press.

Gilbert, Steve (2000) *Tattoo History – a source book*, Hong Kong, Juno Books

Goffman, Erving (1974) *Jaget och Maskerna: en studie i vardagslivets dramatik*, Stockholm, Rabén & Sjögren

Goffman, Erving (2011) *Stigma, den avvikandes roll och identitet*, Stockholm, Nordstedts

Hewitt, Kim (1997) *Mutilating the body: identity in blood and ink*, Bowling Green, Bowling Green State University Popular press

Jansson, André (2001) "Senmoderna livsvärldar, om mediekonsumtion och kulturell identitet", ur Sernhede, Ove och Johansson, Thomas (red.) *Identitetens omvandlingar: Black Metal, magdans och hemlöshet*, Uddevalla, Daidalos

John, Charlotta, von Sabljar, Pamela (2010) *100 % fördomar – Att utveckla och praktisera likabehandlingsplanen med framgång*, Malmö, Epago/Gleerups Utbildning AB

Kvale, Steinar och Brinkmann, Svend (2009) *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Lund, Studentlitteratur.

Månson, Per (2004) *Båten i parken. Introduktion till samhällsstudier*, Stockholm, Bokförlaget Prisma

Repstad, Pål (2005) *Sociologiska perspektiv i vård, omsorg och socialt arbete*, Lund, Studentlitteratur

Sanders, Clinton R (1989) *Customizing the body. The art and culture of tattooing*, Philadelphia, Temple University Press

Svensson, Birgitta (1998) *Tatuering - Ett sinneligt äventyr*, Uddevalla, Nordiska museet förlag

Thurén, Torsten (2007) *Vetenskapsteori för nybörjare*, Malmö, Liber AB

Trost, Jan (2007) *Enkätboken*, Lund, Studentlitteratur

Svea Rikes Lag (2012)

Internetlänkar

Erfrat Shoham (2009) *Signs of honor! Among russian inmates in Israels's prisons* - <http://search.proquest.com.ezproxy.ub.gu.se/socabs/docview/835112843/1360FD339BE70CA2029/1?accountid=11162>

(2012-04-15)

Lynn Samuels, Karen (2010) *Tattooing in a Canadian infantry batallion: from becoming to doing*

<http://search.proquest.com.ezproxy.ub.gu.se/socabs/docview/743057201/1360FDA27DF1C7DDD05/1?accountid=11162>

(2012-04-15)

Vail, Angus D (1999) *Tattoos are like potato chips... you can't have just one: the process of becoming, and being a collector*

<http://search.proquest.com.ezproxy.ub.gu.se/docview/61644459/1361BB78FEF4C3019A/1?accountid=11162>

(2012-04-15)

Mailkontakt

Bodil Södergren, 26/3 2012, studieadministratör på Institutionen för socialt arbete, Göteborg

Bilagor

Bilaga 1 - Enkät

Hej!

Vi är två killar, Daniel och Andreas, på termin 6 som skriver vår C-uppsats denna vår och har en förhoppning om att Du vill bidra med data till vår studie. Vad vi tänkt undersöka är hur Ni, socionomstudenter på termin 4 i Göteborg, ser på människor som har tatuerat sig på sina **händer**, i sitt **ansikte** och/eller på sin **hals**. Alltså kroppsdelar som är svåra att dölja. Om du själv har en tatuering på någon av de kroppsdelarna får du tyvärr inte delta i studien.

Det är ett led i en komparativ studie och vi ska senare jämföra vårt resultat av den här kvantitativa studien med en kvalitativ datainsamling - intervjuer där informanterna har de ovan nämnda typerna av tatueringar. Ditt deltagande är helt frivilligt, och materialet behandlas med sekretess så att dina svar förblir anonyma. Materialet som samlas in kommer bara att användas till just denna studie. Tack för din medverkan!

Ålder:

Kön:

1. Hur uppfattar du en individ med tatueringar på händer/hals/ansikte?

Ringa in det alternativ du tycker passar bäst på vardera rad:

Trevlig	Otrevlig	Ingen åsikt
Lågutbildad	Högutbildad	Ingen åsikt
Del i samhället	Utanför samhället	Ingen åsikt
Kriminell	Laglydig	Ingen åsikt
God självkänsla	Låg självkänsla	Ingen åsikt
Tuff	Töntig	Ingen åsikt
Våldsbenägen	Lugn & sansad	Ingen åsikt
Provocerande	Oprovocerade	Ingen åsikt
Vill sticka ut	Vill smälta in	Ingen åsikt
Rebellisk	Inte rebellisk	Ingen åsikt
Normbrytande	Normföljande	Ingen åsikt
Identitetssökande	Trygg i sin identitet	Ingen åsikt
Får mer respekt än andra	Får inte mer respekt än andra	Ingen åsikt

2. Vilka budskap tror du att dessa personer vill förmedla?

Ringa in det alternativ du tycker passar bäst på vardera rad:

Styrka	Svaghet	Ingen åsikt
Att de är farliga	Att de är ofarliga	Ingen åsikt
Tillhörighet i grupp	Självständighet	Ingen åsikt
Att de är snälla	Att de är elaka	Ingen åsikt

3. Anser du att människor som har valt att göra denna typ av tatueringar har:

Ringa in det alternativ du tycker passar bäst:

- Samma möjligheter som alla andra
- Färre möjligheter än alla andra
- Ingen åsikt

4. Hur tror du att just dessa människor blir bemötta av samhällets institutioner?

Ringa in det alternativ du tycker passar bäst:

- Positivt bemötta
- Negativt bemötta
- Ingen skillnad mot andra människor

5. Hur tror du att just dessa människor blir bemötta av andra människor i sin vardag?

Ringa in det alternativ du tycker passar bäst:

- Positivt bemötta
- Negativt bemötta
- Ingen skillnad mot andra människor

Tack för din medverkan!

/Andreas Abrahamsson och Daniel Ling

Bilaga 2 - Intervjuguide

Hur gammal är du?

Vet du hur många tatueringar du har?

När började du tatuera dig?

1. Hur kommer det sig att du tatuerat händer, hals och/eller ansikte?
2. Vad TYCKER du själv att du förmedlar för budskap med att ha dessa tatueringar?
3. Vad VILL du förmedla för budskap med nämnda tatueringar?
4. Hur tror du att folk uppfattar dessa tatueringar?
5. Känner du att de uppfattningarna stämmer?
6. Hur VILL du att folk ska uppfatta dig?
7. Hur tycker du att du blir bemött av samhällets institutioner och liknande?